POHJATUULI

SISÄLTÖ

Ohjelmajulistuksemme / Pohjatuulen torvi, V. A. Koskenniemi / Lähdemme taisteluun, / Gauguin, runo, Heikki Asunta / Pikakäynti F. E. Sillanpään luona, Eino Mikkola / F. E. Sillanpää vastaa / Kansamme kohtalosäveleitä, H. Klemetti / Runoja, Larin-Kyösti, Oiva Paloheimo, Elias Kurki / Hän pääsi sisälle, novelli, Yrjö Koivukari / Välähdyksiä Eestin kirjailijoista ja kirjallisuudesta, Paavo Aarnio / Nykyhetkinen kirjallisuutemme ja ajan kasvot / Kirjallisuusarvosteluja / Teatterikatsaus, O. Ruusuvuori / Suuntaviivoja elokuvatuotantomme tulevaisuudesta, Kalle Kaarna / Kaksiteräinen miekka.

NÄYTENUMERO 193

KIRJALLIS-TAITEELLINEN KERHO POHJATUULI

OHJELMAJULISTUKSEMME

Me tahdomme kirjallisuuden alalla toimia isänmaamme hyväksi päämääränämme yhtenäinen, voimakas kansakunta. Näkemyksemme Suomen kansan suuresta tulevaisuudesta antaa työllemme innoituksen.

Me käsitämme, että hengen valta on aineen valtaa korkeampi. Vain etulaskelmien yläpuolelle kohoava hengen pyhä uskollisuus kutsumustaan kohtaan tekee herättävän kulttuurityön mahdolliseksi.

Me lähdemme tutkimaan kaikkinaisia elämänilmiöitä sisältäpäin löytääksemme tien niiden alituiseen muuttumiseen vaikuttaviin syihin.

Me taistelemme aktiivisesti myönteisen maailmankatsomuksen puolesta. Me emme tunnusta kielteisyyttä, sillä vain rehellinen, rohkea ponnistaminen poistaa toivottoman alistuvaisuuden ja takaa koko kansan nousun.

Me tunnemme elämän kivikovan todellisuuden, mutta tajuamme, ettei kärsimyksiä vähennetä pakenemalla, vaan voittamalla. Siksi tahdomme herättää ihmisen vaisto-olotilasta henkiseen tietoisuuteen, sillä valveutuminen on kulkua todelliseen vapauteen.

Me tahdomme taistella kestavien siveellisten arvojen luomiseksi. Siksi vaadimme kunnioitusta kotia, isänmaata ja uskontoa kohtaan, koska meillä on elävä käsitys niiden merkityksestä ihmisen korkeampaan nousuun.

Me vaadimme kirjallisuudelta elämäntunnon, ei ulkonaisten muotojen ilmentämistä. Siksi taistelemme kansallisesta maaperästä kohoavan elävän taiteen puolesta.

Me sovellutamme kansainvälisistä saavutuksista tulevan hyvän omaan maaperäämme, mutta taistelemme järkähtämättä kansamme vapauttamiseksi väärästä alemmuuden tunnosta, voidaksemme antaa omintakeisen kulttuuripanoksen kansallemme ja koko maailmalle.

Me tunnemme, että elämä on persoonallisuuksien valtaa. Tuntien työmme vastuun, vaadimme oikeutta raivata itse oman tiemme ulkonaisen pakon kehitystämme tukahduttamatta.

Meitä kannustaa voimakas toveruustahto valloittaa sydämet puolellemme. Siksi lähdemme suomalaisina Suomen kansan keskuuteen tunnustaen vain yksilöllisen ihmisarvon sanelemat oikeudet. Me tahdomme luoda uuden rohkean elämäntunteen ja maailmankäsityksen.

POHJATUULI

POHJATUULEN TORVI

V. A. Koskenniemi.

Sulosäveltä lännen ja lounaisen
on laulanut tuulten kuoro.
Jo puhalla torvehes, pohjoinen,
jo on sun laulusi vuoro!
Unet veltot silmistä pudota pois,
yli maan suo marssisi soittaa,
niin että voimamme valveill' ois
kun vaaran päivä koittaa.

Univirttä lempeän läntisen
jo kyllin kansamme kuuli.
Jo paina palkeihis, pohjoinen,
tule jälleen Jäämeren tuuli!
Kuin siipien suhina etelä soi,
niin etäältä ohitsemme.
Vain pohjatuuli avata voi
lukot vahvat sydäntemme.

Niin nosta sa vartijat valvomaan,
sinä tuuli tundrojen takaa,
niin pauhaa sa ylitse isäimme maan,
joka harhan helmassa makaa.
Usein soitit sa kelloja kohtalon,
olet usein sa hallan tuonut,
mut mitä meissä parasta on,
se on voimastas voimaa juonut.

Sinä pohjatuuli, kotoisin
olet tuulista maailman meille.
Sinä puhallat rautaa rintoihin
ja routaa elomme teille.
Ja jos heikot ja hennot lumota voi
kesä katoova harhallansa —
kun, pohjatuuli, sun torves soi,
me olemme yksi kansa.

Sulosäveltä tuulten suvisten
jo kyllin kansamme kuuli.
Puhu meille jo, tuttu pohjoinen,
tule jälleen Jäämeren tuuli,
niin että kun vaaran päivä saa
ja kun kohtalon hetki koittaa,
sinun torves kutsuva kajahtaa
ja rivimme yhtehen soittaa.

Syksyllä 1929.

Vastaava toimittaja: Yrjö Koivukari. Toimitussihteeri: Eino Mikkola.
Tavattavissa k:lo 11—13.
Toimitus ja konttori: Hallituskatu 17, h. 210. Puh. 35 316.

LÄHDEMME TAISTELUUN.

Lähdemme taisteluun henkemme hinnallakin tahtoen lakaista pohjaa myöten. Tunnemme, että tehtävämme on pyhä, sillä taiteen edessä vilpistely on rikosta. Tajuamme ihmissielun pelonalaisuuden, mutta tuo tieto kohottaa vain sitä valtavammaksi osanottomme i h m i s t ä kohtaan, sytyttäen sydämissämme uutta tulisuutta ja voimaa.

Olemme nuoria, tulevaisuus merkitsee meille enemmän kuin nykyhetki. Emme luota vain asiain näennäisen puolen paljastaviin aistihavaintoihin, vaan tarkastelemme avarammissa mittasuhteissa asioita ja tapahtumia, tahtoen pysyttää näköpiirissämme kokonaisuuden yksityiskohtiin sekoittumatta. Kulttuuri on kaikille kansoille yhteistä. Me emme usko, vaan meillä on n ä k e m y s, että päivä tulee ja äänemme on kuuluva Eurooppaan. Maamme kuuluu maailman nuorimpiin itsenäisiin valtakuntiin. Me avaamme ovemme ja Eurooppa on löytävä nuoresta maaperästämme uutta elinvoimaa sairaaseen ruumiiseensa. Vaikka siemenemme tuohon suureen kokoon olisi häviävän pieni, on se kerran kasvava suureksi puuksi. Mutta tähän työhön tarvitaan kaikki mukaan, koko Suomen kansa jokaista isänmaamme kolkkaa myöten. Siksi lähdemme taisteluun, mutta emme murhaten, vaan sydänten valloittajina. Emme lähde repimään, emme murskaamaan, vaan etsimään uutta perustaa, mille on rakennettava. Tiedämme hyvin, että vanha ja laho on kaatuva itsestään, mutta jokainen uuden luomisteko, kaikki synnyttäminen vaatii taistelua, vaatii arvonsa mukaisen lunastushinnan. Elämän lait eivät ole milloinkaan epäoikeudenmukaisia . . . Me lähdemme etsimään uutta muotoa, uutta henkeä, uusia säveliä, uusia ideoita. Sisimpämme ei tunnusta yksityisen egoismimme pyyteille mitään oikeutusta, sillä tunnemme olevamme välikappaleita kansamme ja isänmaamme tulevaisuuden luomistyössä. Työmme on pyhitetty yksin isänmaalle. Siksi on oikeutemme vaatia, että isänmaa palkitsee työmme ansioittemme mukaan. Olemme nuoret ja väkevät, elämän pyhät hetket eivät saa vieriä tarkoituksettomina tyhjyyteen. Jokainen ihmissielu tajuaa taiteen jumalallisen äänen, joka vapauttaa hengen aineen kahleista, nostaa meidät elämän arkipäivää korkeammalle.

Meille on koetettu uskotella, että kansa ei tajua taidetta, mutta meihin ei mene tuo epäilijäin oppi. Me lähdemme tielle pappeina, kasvattajina julistaen evankeliumia elämän pyhyydestä ja ihmisen velvollisuuksista isänmaataan kohtaan. Me lähdemme taistelevaan luomistyöhön saadaksemme Suomen kansassa heräämään rakkauden taiteeseen, saadaksemme koko Suomen kansan tajuamaan, että juuri runoudessaan ja kaikessa taiteessaan jokainen kansakunta ilmaisee henkisen voimansa rikkauden ja syvällisyyden.

Elämänrakkaus on jokaisen elävän olennon syvin vaistojen ääni. Vain elämänrakkaus antaa meille kestämisen voiman. Elämää kahlitseva aineellisuuden valta vetää meitä alas, aina vain alemmaksi, mutta sitä kiihkeämpi on vastenmielisyytemme aineellisuutta kohtaan, sitä tulisempi ponnistuksemme korkeammalle ja yhä korkeammalle.

Meitä on tahdottu eksyttää ajattelemaan lyhytnäköisesti ja mitättömästi, näkemään vain nykyhetken hyöty, ei tulevaisuutta. Meistä on yritetty tehdä epäilijöitä, kieltäjiä, imeä kaikki uskallus ja taistelun tahto. Meidät on yritetty murhata oman pienuutemme kuvitteluilla, emme ole saaneet aavistaa voimaimme kasvun mahdollisuuksia. Mutta me emme ole voineet alistua tuohon alemmuutemme tuntoon, sillä tajunnassamme hahmoittuu alati kirkkaammaksi, kuinka aineen ylivallan tunnustaminen merkitsee henkisen kehityksemme tukehduttamista — vuosituhansien kuluessa rakennetun sivistysrakennuksen tuhoamista.

Kuta syvemmälle alamme nähdä tähän todellisuuteen, sitä selvemmäksi meille kirkastuu, että ihmisen kehityksen päämäärä on sopusointu, rakkaus. Ja sisimpämme vastaa, että tähän päämäärään päästään vain toteuttamalla elämässämme ehdotonta vilpittömyyttä. Omatuntomme ei tunnusta sellaisten oppien oikeutusta, jotka eivät ole sopusoinnussa sisäisen olemuksemme todellisuuden kanssa. Siksi emme hyväksy ainoatakaan toimintamuotoa tai tekoa, joka ei täytä korkeinta käsitystämme siveellisyydestä ja oikeudesta. Jokainen valoa pelkäävä teko on itsessään kestämätön. Me taistelemme avoimesti. Vihaamme kaikkea välimuotoisuutta, ihanteenamme on ja on oleva korkeimman saavuttaminen. Siksi taistelemme tulisesti kaikkea väljähtyneisyyttä ja voimattomuutta, arvojen valinnasta eksyttävää väärää suvaitsevaisuutta vastaan. Valon jumalainen kipinä, rajattomassa menneisyydessä ihmisen sielussa ensi kerran leimahtanut, jatkaa leimuamistaan ikuisesti korkeampia ja korkeampia taivaita kohti. Vain saavuttamattomuus, täydellisyyden ikuinen etääntyminen antaa etsinnällemme syvimmän viehätyksen ja voiman.

Mutta yksin me olemme heikot, vain yhteisyys

on voimaa. Siksi tahdomme suurten asiain edessä voittaa pienuutemme ja veljinä tukien toinen toistamme, käydä vankkumattomin voimin olemassaolon lujaan kamppailuun. Vain rehellisyys, ihmisarvo on sielujen aatelismerkki. Jokainen ihminen janoaa syvimmin juuri tuota aateluutta.

Pohjatuuli on lähtenyt puhaltamaan nuorten sydämissä. Korpien kätköistä, läpi tehtaitten savun ja jyskeen kuuluu korviimme kansamme valitus ja hätä. On tullut aika nousta yhteiseen pelastustyöhön, sillä meillä ei ole enää varaa antaa hävittävien voimien tuhota oman veremme tervettä ydinmahlaa. Läpi historian on Suomen kansan tie ollut kärsimyksen tietä, mutta se on ollut myöskin lannistumattomuuden tietä, voittajain tietä.

Lehtemme lähtee tielle nuorten voimalla ja rohkeudella, mutta me emme vedä rajaa nuoret ja vanhat, sillä me tunnemme ja tajuamme, että se pohja, millä vanhat seisovat, on jättävä kulmakiviä oman tulevaisuutemme rakennuksen pohjaan. Ja me tunnemme kuin ilmassa ihmeellisen kehoittavan äänen, ikäänkuin viimeinkin isäimme tunnustavan sanan nuorten tunteille ja ajatuksille. Meillä on ollut onni kokea lama-ajan painetta, syventää katsettamme sisälle päin, ei kalpeasti estetisoiden, vaan etsien teitä sielullisten lakien sisään. Rohkenemme sanoa, että tunnemme tehtävämme vastuun, sillä koemme lakkaamatta kaikkialta tulvivain vaikutusten myllertävän sieluissamme. Me kuuntelemme ääniä, tutkimme asioita, vaellamme tietämme riemumielin johtotähtinämme Totuus ja Kauneus.

Sanan valta on ikuisesti elävä ja pyhä, ei ole sanan valtaa korkeampaa. Tunnemme olevamme mukana ohjaamassa kansamme historiaa tuleviin kohtaloihin. Löydettyään pelastavan sanan henki vapautuu raaka-aineen kahleista ja sielu kokee uudestisyntymisen . . . Lähdemme tielle totisin sydämin, odottaen uudestisyntymistä, Suomen taiteen renesanssia.

GAUGUIN

POIS! IRTI, KUOLLEET KIVIKUVAT, TEISTÄ!
POIS! YLI MERTEN KUTSUU SYNNYINMAA!
POIS! IRTI MAISEMISTA MÄDÄNNEISTÄ!
MUA OMA KAMARINI ODOTTAA.

NÄIN KYLLIN KARNEVAALI-IRVOKKUUTTA
JA TUSKAA — RUIKUTUSTA JOUKKION.
MA KAIPAAN IHMISRIEMUN VALTAVUUTTA
JA ITKUA, KUN ITKUN AIKA ON.

POIS SINNE, MISSÄ TUSKA SYDÄNYÖTÄ
JA RIEMU PÄIVÄÄ PAAHTAVINTA ON!
POIS SINNE, MISSÄ ELÄMÄSSÄ MYÖTÄ
ON IHMISSIELU KATOAMATON!

POIS! KATINKULTARIHKAMAAN EN TOTU,
EN KIILTOON KARNEVAALIKAUHTANAN.
SUA KAIPAAN, KAUNIS, RIUTUMATON ROTU,
SUA, KAUNIS KIELI POLYNEESIAN.

SUA KAIPAAN, METSÄ, JONKA UUMENNOISTA
PAAN, HERKULES JA HERRA HAASTELEE;
SUA, KAIKU, JOKA VALHETTA ET TOISTA,
ET EHEÄSTÄ SÄRKYNYTTÄ TEE.

SUA KAIPAAN, IHME YHÄ UUDISTUVA,
SUA, LIESKA RAKASTAVAN SYDÄMEN,
SUA, JOTA HAALISTUNUT VAHAKUVA
EI TUNNE ALLA HOMETAHROJEN.

SUA KAIPAAN, TOSI, TINKIMÄTÖN SANA,
SUA, KATSETTANI KARTTAMATON MIES;
SUA, JOLLA KUNNIA ON VALTIKKANA,
SUA, JOKA SUORIN LINJOIN SUUNTAAT TIES.

SUA KAIPAAN TAIVAAN HOLVIIN SINIMUSTAAN,
SA ÖINEN, ISÄLLINEN KULKIJAIN.
SUN POIKAS JATKAA KORPIVAELLUSTAAN
NYT KERJÄLÄISEN LAILLA LAAHUSTAIN.

MUT KOHTA VERTYY JÄLLEEN RAAJAT RAMMAT
JA VAELTAJAN RYHTI SUORISTUU.
SA SERENAADIT SITÄ VALTAVAMMAT
SAAT KUULLA SILLOIN, DOMINICAN KUU.

POIS! IRTI, KUOLLEET KIVIKUVAT, TEISTÄ!
POIS! YLI MERTEN KUTSUU SYNNYINMAA!
POIS! IRTI MAISEMISTA MÄDÄNNEISTÄ!
MUA RUHTINAITTEN SUKU ODOTTAA.

HEIKKI ASUNTA.

PIKAKÄYNTI F. E. SILLANPÄÄN LUONA.

Ei kukaan nykyään elävä suomalainen kirjailija ole kuvannut Suomen kansan elämää niin läheisesti ja elävästi kuin F. E. Sillanpää. Mutta onko hän löytänyt kauneimman ja syvimmän kansansielun olemuksesta? Onko hän nähnyt sen, mikä päivästä toiseen antaa sille voimaa elää raskasta arkielämää, keskellä ihmiselämän rikkinäisyyttä ja katoavaisuutta, usein keskellä tyhjyyttä ja toivottomuutta?

Me kaksi mustapuseroista miestä, jotka eräänä päivänä pääsimme sisälle kirjailijan työhuoneeseen, etsimme vastausta näihin kysymyksiin. Toivoimme, että lähtiessämme nyt uuden näkemyksemme pohjalta puhumaan Suomen kansalle, meidän äänemme ohessa kuuluisi myöskin vanhemman polven ääni, ennen kaikkea sen miehen, jota ihailimme hämäläisen kansan tyypillisimpänä edustajana ja suurena voimaihmisenä.

Kun astuimme kirjailijan työhuoneeseen, peräänty tämä kuin säikähtäen pari askelta. Tapahtuihan jotain ennen kuulumatonta, hänen kotiinsa, neljän seinän sisälle, oli uskaltautunut poliittisin symboolein varustettuja henkilöitä, hänen luokseen, joka oli aina osoittanut inhoa kaikkea politiikkaa kohtaan, ennen kaikkea niitä henkilöitä kohtaan, jotka luulivat olevansa ilman muuta valittuja johtamaan kansansa kohtaloita. Mutta pian välkähti huumori kirjailijan silmissä ja hän kehoitti kohteliaan isännän tavoin vieraitaan istumaan. »Koska kerran olette tulleet, niin olkaa hyvä . . .» — Kirjailija tarjosi savukkeita, ja kun vieraat torjuivat, huomautti hän: »Se lienee siis ainoa meitä yhdistävä seikka. Minäkään en nimittäin suitsuta uhrisavua.»

Väitimme tuntevamme meillä olevan paljonkin yhteistä.

»Niin, asianne, mikä se on?» — Kirjailija, jonka mielenkiinto oli alkanut vähitellen herätä, kääntyi odottavana, vaativana, vieraittensa puoleen.

Selitimme hänelle, että halusimme liittää hänet tuohon yritykseen, jonka tarkoituksena oli uuden, sisäiseen näkemykseen perustuvan suunnan tuominen kirjallisuuteemme ja kirjallisuusarvosteluumme, taiteen tekeminen koko kansan omaisuudeksi ja isänmaan . . .

»Isänmaa, isänmaa», kirjailija keskeytti, »tuon kaiken edellisen jollakin tavalla ymmärrän, mutta mitä isänmaalla on tuon kaiken kanssa tekemistä?» Suumme avautuivat vastaukseen ja vastalauseeseen, mutta kirjailija jo jatkoi:

»Älkää mainitko enää toista kertaa tuota sanaa, joka nykyisin kaduilla kaikuu. Tyhjä sana! Me emme tarvitse mitään isänmaallisuutta. Eivät ole sitä tarvinneet ne lukemattomat sukupolvet, jotka ennen ovat työtä tehneet, peltoja raivanneet, ojia kaivaneet. En ole koskaan voinut sietää isänmaanrakkautta. Jos asia on isänmaan asia, on se muka kaikkien inhimillisten ja jumalallisten säädöksien ja lakien ulkopuolella. Te nuoret miehet, tehkää työtä ja jättäkää politiikka!»

»Te puhutte kansallisesta. Tämän hetken suomalainen nuoriso tekee pahaa, paljon, paljon pahaa.» — Kirjailijan kaulasuonet punertuivat ja kiristyivät, veri kohosi kasvoille, ja suurista silmistä leimahti syvä viha.

»Nyt, kun Eurooppa voi minä hetkenä hyvänsä alkaa kuohua ja myllertää, mistä me tukea saamme? Yksin olemme jätetyt, yksin idän ja lännen väliin. Tästä saamme kiittää Suomen nuorisoa.»

Kun keskustelu alkoi muuttua kovasäniseksi, avautui ovi ja kirjailijan rouva astui sisälle. »Piti tulla minunkin katsomaan, mikä täällä oli hätänä. Tehän alatte olla jo täysin kiihtyneitä.» Me näimme edessämme tyyneydellään hallitsevan naisen, jonka läsnäolo vaikutti meihin kaikkiin merkillisen rauhoittavasti. Hän istuutui käsitöineen keskuuteemme, heittäen silloin tällöin keskusteluumme omintakeisesti vaistottuja sovittavia ajatuksiaan.

Keskustelu vaihtui sävyisämpään äänilajiin, ja kirjailija alkoi vähitellen tuoda esiin omaa yhä persoonallisempaa elämännäkemystään, joka meihin vastasi kovin tutunomaiselta tuoden mieleemme pohjavirran koko hänen kirjallisessa tuotannossaan. »Nuoret miehet, kun te kesäisenä iltana seisotte keltaisena lainehtivan viljapellon äärellä, kun luonto painuu levolle ja nuoret parit vaeltavat metsänsiimekseen, silloin, silloin ymmärrätte, mikä on parasta ja kauneinta ihmisen elämässä. Miksi te pyritte pois kaikesta tästä? Mitä te tahdotte vielä lisää? Te teette kansamme levottomaksi, kansamme, joka rakastaa ennen kaikkea persoonallista riippumattomuutta ja vapautta. Minä olen vapaa . . .»

Ja tosiaan, kun hän istuu tuossa suurena ja varmana, eikö tule mieleen vapaa, itsenäinen feodaalitalonpoika, joka ei koskaan ole kysynyt naapurilta, mitä hänen on tehtävä ja mitä tekemättä jätettävä! Mutta onko tuo mies todella vapaa? Olihan hän hetkistä aikaisemmin viitannut siihen, että kustantajalla yksin on valta määrätä, mihin ja mitä hän kirjoittaa. Meillä on se ahdistava tunne, että hän käsittää vapaudella jotain pelkästään aineellista ja muo-

dollista riippumattomuutta ulkoapäin tulevista voimista syventymättä tutkimaan, onko tämä vapaus sopusoinnussa ihmisen sisältä kohoavan vapauden kaipuun kanssa. Me puolestamme emme voi olla ilmaisematta käsitystämme siitä, että juuri vapaaehtoisuuteen perustuva riippuvaisuus korkeammasta, todella vastuuntuntoisesta johtajavallasta, voi taata kansallemme todellisen vapauden.

». . . minä olen vapaa, vapaita olivat myös isäni ja äitini.» Kirjailijan silmiin tulee outo kiilto, hänen katseensa pysähtyy kahteen seinällä riippuvaan muotokuvaan. »Siinä he ovat, vanhempani, joille minä olen paljosta, niin, kaikesta, kiitollisuudenvelassa. Oikeaa juurevaa hämäläistä rotua, ankaraa, oikeudenmukaista, taittumatonta suomalaista juurta, jota ei mikään maailman mahti voi järkyttää.»

Samassa ovi avautuu, pellavainen pää pistää esiin ovenraosta, kuuluu kirkkaalla lapsenäänellä: »Pappa puhelimeen, Hufvudstadsbladetista soitetaan!» Kirjailija katsahtaa meihin merkitsevästi ja hänen valtaisa hahmonsa häviää hetkeksi huoneesta. Vain hetkeksi. Mutta tänä aikana ehtii hänen rouvansa lausua muutamia lämpimiä sanoja, jotka jo yksin olisivat antaneet täyden korvauksen vierailustamme. »Minusta tuntuu siltä, että te ja me kaikesta huolimatta olemme hyvin lähellä toisiamme, että meidän päämäärämme on sama kuin teidän. Mieheni näkee asiat eri tavalla kuin nuori polvi, mutta koska molemmat ovat rehellisiä, täytyy pohjan olla saman. Näenhän sen jo teidän koko olemuksestanne.»

Kirjailija palaa. Hymyillen leveää, varmaa hymyään hän selittää, että oli tiedusteltu, mitä hän tekisi, jos saisi elää elämänsä uudelleen. »Yhdyn ystäväni Larin-Kyöstin säkeisiin:

> Jos alkaa saisin uudestaan
> ma kaiken taivalluksen,
> kai samat erheet, murheet maan
> tois saman kaipauksen.»

Kirjailija palaa asiaan. »Sille lehdelle en tule koskaan kannatustani antamaan. Jos jonkun lausunnon minulta haluatte, annan sen mielelläni, mikäli Otava sallii. Lausuntoni tulee olemaan lyhyt: Musertakaa IKL! Sillä lehdellä ei tule olemaan tulevaisuutta, sitä ei kerta kaikkiaan tarvita, Suomen kansa kaipaa työrauhaa, ei muuta, työrauhaa ja leipää.»

Selitämme, että liikettä, jolla on puolellaan nuoriso ja tulevaisuus, ei mikään voi tukahuttaa. »Tarkoituksenamme on juuri työrauhan hankkiminen Suomen kansalle. Kun me kerran saamme asioista määrätä, silloin on jokaisella työtä tekevällä suomalaisella oleva leipää. Mutta Suomen kansa tarvitsee enemmän kuin leipää ja rauhaa, sen sielua kalvaa nälkä. Kirjailija, teidän vain vitaalisen elämän todellisuuden tunnustava katsantokantanne on niin hedelmätön, että nuoriso, joka sellaisen omistaa itselleen, on kuolemaan menevää nuorisoa. Jos Suomen kansa tyytyy siihen, ei meillä todellakaan ole sille mitään sanottavaa, mutta jos se kaipaa jotakin korkeampaa, silloin se ottaa meidät vastaan.»

Kirjailija vaikenee. Hänen suuret silmänsä tuijottavat eteensä, tuntuu siltä, että ne näkevät syvälle, hyvin syvälle. Mutta mitä ne näkevät, sitä emme tiedä me, — — — ehkä hän ei tiedä sitä itsekään. — Pian palautuu niihin tavallinen, huumorinvälkkeinen ilme, hän nousee tuoliltaan, me samoin. Lähtöhetki on koittanut. Kirjailijan kädenpuristus on lämmin, mutta huulilta tulevat sanat: »Kai tapaamme sitten eri puolilla barrikaadin.» Samassa ympäröivät meidät hänen lapsensa, joihin viitaten kirjailija lausuu: »Tuossa on kaikkein kaunein saalis, minkä elämältä olen saanut. Siinä on minun tulevaisuuteni, siinä on myös Suomen tulevaisuus. Se on oleva oikeata nuorisoa.» Oven painautuessa kiinni kuulee kirjailija sen ulkopuolelta viimeiseksi: »Siitä on tuleva mustapuseroista nuorisoa.»

Kadulle tullessamme tunnemme kiitollisuutta kaikesta siitä, mitä suuren persoonallisuuden läsnäolo on meille antanut. Mutta pohjalla on mielessämme apeus, syvä masentumisen tunne. Näemme selvästi kaiken suuren ja jalon, mitä F. E. Sillanpää kykenisi luomaan, jos hän voisi läpikäydä sen kiirastulen, jonka kautta ihmissielu kulkee vapauteen ja kirkkauteen. Jos hän kerran pääsee irti aineellisen elämän kahleesta ja näkee henkisen maailman todellisuuden, silloin syntyy suurta taidetta, sellaista, joka nousee vielä Hurskaan kurjuuden ja Nuorena nukkuneen yläpuolelle samalla tavoin kuin taivaan kirkas kansi kohoaa yli mustan maan.

Eino Mikkola.

Kirjailija vastaa.

Edellä olevan olen lukenut. Se lienee vieraitteni mielenlaadun huomioonottaen suunnilleen oikea selostus tapaamisestamme. Pari väärinkäsitystä tahdon oikaista. — Minä en ole niin lapsellinen, että vihaisin politiikkaa, joka on normaalin valtioelimistön luonnollinen elämänilmaus. Minä vihaan maalle ja kansalle turmiollisia, hämäriä poliittisia kohinoita, joiden ensimmäisenä tehtävänä valtaan päästyään olisi minun kaikinpuolisen vapauteni perinpohjainen tuhoaminen; ei yksin ulkonaisen vapauden, joka sittenkin on vähäpätöisempi (vaikka tosin haluankin itse määrätä, milloin teen voimisteluliikkeitä tai teenkö niitä ollenkaan) — vaan juuri ja ennen kaikkea minun syvimmän ja arvokkaimman vapauteni:

(Jatk. siv. 18).

KANSAMME KOHTALOSÄVELEITÄ.

„VILPPULAN URHOJEN" SYNTY.

Niin, mitenkäkö se syntyi? Minua pyydetään antamaan siitä pieni selostus; jos siinä nyt mitään selostettavaa niin vähäisessä asiassa on.

Kiikkulavittassa se kyllä syntynyt on, sen nuotti nimittäin. Teksti taas sarastavan aamun hämärässä, kun vanhan kansan tapaan aikaisin heräävänä makuullani vielä mietiskelin yhtä ja toista, niinkuin myös kansanmiesten tapa on. Siinä ne tulivat värssyt mieleeni, eikä siinä oikeastaan sen kummempaa ole. Mutta voinhan parilla sanalla kuvata vielä niitä mielialoja, joista »Vilppulan urhojen muistolle» kai vähitellen oli kiteytynyt.

Minullahan ei ollut tilaisuutta siirtyä valkoiselle puolelle silloin, kun jymymeno Pohjanmaalla alkoi. Jäin entiseen Louis Sparren taiteilija-asuntoon Unioninkadun 6:ssa, ullakolleni rautaoven taa, joka laite minut lopulta taisi pelastaakin samasta kohtalosta, johonka niin moni muu minun kaltaiseni joutui: kiväärin, kuularuiskun ruuaksi. Aluksi, kun Haapalaiset, Kullervo Mannerit, Valppaat ja muut entiset koulu- ja ylioppilastoverini rupesivat Helsingissä »jöötä pitämään», minä kyllä kuljeskelin vapaasti kaduilla, eikä mitään tapahtunut. Mutta sitten sattui jotakin. Eräänä päivänä, kun kapinan kahina oli kireimmillään, kun punaisia kuolleita kuljetettiin röykkiöittäin, haavoitettuja junalastittain, vaikka ei ketään missään kaatunut, jossakin vain pari hevoskaakkia ammuttiin, niin sinä aikana kerran soitettiin minulle »Kirurgista», että minun olisi heti tultava sinne, koska siellä oli eräs nuorukainen, joka halusi tavata minua. Arvelin vähän, että onko tässä jokin koira haudattuna, mutta läksin kumminkin. Se oli kamala paikka. Siellä huudettiin, voivotettiin, juostiin, hätäiltiin ja kuoltiin. Kaikki paikat täynnä punaisia haavoittunieta. Ja siellä oli sekin valkoinen nuorukainen, joka minut oli kutsunut, kalpeana hän lepäsi, toinen jalka kokonaan siteessä. Hän jutteli seuraavan tarinan:

Hän oli piileskellyt. Tuli pitkäksi aika, halusi mennä ulos, mutta morsian varoitti. Hän näki unen: Aikalan kahvilan luona tuli eräs punakaartilainen ja ampui hänet. »Nyt älä ainakaan mene ulos,» sanoi morsian, »tottele minua!» Mutta eräänä päivänä hämärän tultua nuorukaisemme — muuten YL:n jäsen, läksi liikkeelle. Mitäpä noista vaimojen varoituksista! Hän kävelee juuri Aikalan kahvilan edustalla, tulee eräs hänen kansakoulutoverinsa, punakaartilainen, ja muitta mutkitta ampuu hänet. Kuula osui reiteen murskaten reisiluun. Nyt, kun uni oli näin kaamealla tavalla käynyt toteen — ammutun jalkaa lyhennettiin viisi kertaa, niin ettei siitä lopulta jäänyt mitään — YL:n poika halusi varoittaa johtajaansa, sillä hän oli sairashuoneella maatessaan nähnyt unen, että suuren hälinän ja sadatuksen kaikuessa eräs kuoleva mies kannettiin häntä lähinnä olevaan vuoteeseen, ja se mies olin — minä. Poika pyysi: Älä lähde nyt ulos illalla, ettei sinun kävisi, niinkuin kävi minun! Ja minä otin huomautuksen onkeen. Panin ullakkoasuntoni rautaoven kiinni ja siellä minä oleilin ja säveltelin. Oven takana käytiin kopistamassa tuon tuostakin. Sieltä kuului karheita, kiroilevia ääniä ja lyötiin kiväärin perällä oveen suuria lommoja. Soitin Kullervo Mannerille: »Mitä hemmettiä te mellastatte oveni takana! Heti pois roikaleet sieltä!» Tämäkö auttoi vai muutenko sattui, eivät enää tulleet? Mutta minä pysyin »yyälläläisemme» neuvoa noudattaen oven takana.

Tuli kevät, alkoi kuulua kummia huhuja. Saksalaiset olivat nousseet maihin! Ne tulivat kuin tulivatkin. Eräänä päivänä vaeltelin Tähtitorninvuorella. Jossakin kaukana haupitsit jymähtelivät, että tähtitornin seismografi mahtoi heilua. Astuu siinä ohitseni jäykkäpiirteinen punakaartilainen kivääri olalla. En malttanut olla sanomatta: Kas, kuinka soi somasti, kukahan siellä mahtaa jymähytellä? Mies havittelee tarttua minua kaulukseen kiväärillä hätistellen: Ei saa rovoseerata! Vapaudun päättävästi kivääriniekasta ja vaeltelen edelleen saksalaisten suurtykkien jyskyessä. Pohjastun Haaksirikkoisten pensaikkoon, mitenkähän satuinkaan sinne eksymään. Sieltä pemahtaa kalpein, kauhistunein kasvoin joukko tirehtöörejä, nykyajan proletaarisia suurporhoja. Minä, sota-asioissa laikkus, olin sadun lampaana pemahuttanut jänikset akanoina hajalle. Samassa juonessa, samassa juonessa! Nyt sen vasta ymmärrämme. Henkensä edestä silloin neuvottelivat, kauhistuivat ja katosivat.

Toinen juttu: Minulla ei ollut Etelä-Suomessa suhteita, en voinut kuljettaa salaa, täytyi nähdä nälkää. Laihduin — no mitäpä siitä — sairastuin liiasta paastoamisesta, niin että poden sitä vieläkin; eihän porvari saanut ruokaa! Muistammeban, kuinka sorjaksi pojaksi Santeri Ivalokin sinä aikana uudestaan syntyi. Tuli Mannerheim esikuntineen, tuli ylisotapappi, oman pitäjäni Svanberg. Haastoivat minut päivällisille Kleineh'en. Mikä juhlallinen näky! Kenraaleita ja muita korkeita ristirinnoin enemmän kuin Vänrikki Stoolin tarinoissa. Saksalaiset upseerit luullen minua, vierasta miestä, joksikin senaattoriksi, tekevät ohikulkiessaan minulle rintamaa. Mannerheim astuu sisään, kaikki kantapäät kilahtavat yhteen, me nousemme seisomaan, ja toimitus alkaa. Syön vimmatusti, syön itseni suorastaan sairaaksi. Onko tämä totta! Oikeaa ravintoa härskiintyneen silakan ja pehmentymättömän herneen ja olkileivän purijalle!

Uusi aika tuli. Kaartintorilla sen vasta oikein näki. Tori täynnä huonosti puettuja pitkätukkaisia, partansa ajamattomia nuorukaisia, takkukarvaisia kaakkeja kuormien edessä. Nämäkö voittivat? Ja täältä kun meni niin komeaa kansaa, meni pitkää pulskaa pääkalloryssää, hienoissa verkavaatteissa, meni »jyryä», meni muuta työläistä, komeaa väkeä nekin, uusissa sarkapukeissaan, rautalakeissaan. Ja nämä tulevat tänne, tällaiset poikaset! Ei, kyllä siinä nyt oli Jumalan johdatus. Ja kun sitten minua kehoitettiin julkaisemaan »Sotilaan laulukirja», tein sen mielihyvällä ja hartaudella, kuin myös sillä huolella, mitä siinä kiireessä kerkesi.

Alituisesti oli kuularuisku papattanut taloni ympärillä. Muistin hirmuhypyn, minkä eräs suojeluskuntaan kuuluva nuorukainen teki vainoojiensa edellä, kun hän viidennestä kerroksesta hyppäsi viistoon toisen talon kolmannen kerroksen piikkireunaiselle pienelle mattobalkongille, muistin, kuinka Bortnianskin hymni soi Mäntymäellä joka päivä, joka päivä, kuinka ukko Silfverhjelm, jonka olin tottunut näkemään joka aamu uuninsa edessä lämmittelevän, kuinka häntä hätyytettiin iäisyyteen, muistin oman taloni tiikerimäiset ilmiantajanaiset, kaiken kamalan; olkoon sanomatta! Läpi näitten riitasointujen soi sielussani jokin kuin kaukaisen virren sävel, jotakin, joka oli näiden hentojen poikaisten henkenä, kun he vyöryivät ylämailta valloittavana voimana ja puhdistivat maan rienauksesta. Siitä se taisi syntyä tämä »Vilppulan urhojen muistolle». Siihen tuli niin marssi kuin onkin, jotakin virren tapaista, vakavaa pyrkimystä ainakin, jonka tunnelma tuli itsestään. Ei minulla ollut kaukaisinta aavistusta, että »Vilppulan urhot» tulisivat miksikään yleiseksi lauluksi. Olin ajatellut vain sen yksiäänisen kuoron esitettäväksi, ja siitä johtui tuo vähän häiriötä tekevä: »— — — *ja pidetään vasta* », jossa tahdotaan aina seota. Olenkin sen nyt muuttanut uudessa torvisoiton säestykselle tarkoitetussa joukkolaulumuodossa: »*jaa* (siis pitkä) pidetään vasta!» No, kunhan pidetään, se on pääasia!

Heikki Klemetti.

YLPEÄ LAULU.

PERIN KÖYHÄKSI KAIKKI TUNTEVAT MINUT.
OLEN KURJAA JOUKKOA RUNOILIJAIN.
OLEN TURHAAN VOITOISTA UNEKSINUT
JA LAULANUT PORTEILLA RIKKAIMPAIN.

YPÖYKSIN VAELLAN TAIVALTANI
JA IHMISET NÄLKÄÄNI HALVEKSII,
JA PIENIÄ, NÖYRIÄ RUNOJANI
HE NAURULLA, PILKALLA TERVEHTII.

MUT KUULKAA: KLOVNINA TEIDÄN EN SOITA.
JA NÄLKÄNI TEITÄ MIKS' KIINNOSTAA?
KUN TAIVAAT KUTSUVAT RUNOILIJOITA,
MITÄ SILLOIN ON NÄLKÄ JA NALJANNE MAA.

Oiva Paloheimo.

HYVIN KAUAN.

HYVIN KAUAN, KAUAN OOTTANUT OON
MEREN ÄÄRELLÄ LAIVAANI SU(TTA.
OLEN NUKKUNUT AALTOJEN POLJENTOON,
MONTA VIETTÄNYT IKÄVÄN VUOTTA.

ON TULLUT LAIVOJA TUHANSIN
PUNAPURJEIN RUSKOSSA AAMUN.
TÄNÄ AAMUNA NÄIN MINÄ VIIMEINKIN
HORISONTISSA LAIVANI HAAMUN.

NYT LASKEE SE LAHDELLE ANKKURIIN —
NYT VIITTOVAT MINUA MUKAAN —
ME LÄHDEMME MAIHIN KAUKAISIIN,
JOITA EI OLE NÄHNYT KUKAAN.

Elias Kurki.

KOMPIA.

KUNNIASTA.

MARMORINEN RINTAKUVA
MAAHAN KERRAN KALLISTUVA
MAAKSI VAIPUU,
KUN ON YÖ JA SALAMOI;
MAINEN JÄLKI VIIMEINENKI
KATOO POIS JA VAIHTUU,
MUTTA KAIKEN YLL' ON KIRKAS KAIPUU,
KORKEUTEEN KOHOO IHMISHENKI,
MAINEN HAHMO HAIHTUU,
IKUISUUDEN SÄVEL SOI.

MINISTERIKOKELAS.

USKON ONNEES, JOLLET SOIMAA PELKÄÄ,
KIIPEÄT KORKEALLE VASTASÄÄSSÄ,
KUNHAN SULLA VAIN ON NÖYRÄÄ SELKÄÄ,
VAIKKEI VIISAUTTA OISKAAN PÄÄSSÄ.

Veistellyt LARIN-KYÖSTI.

Vanha sukupolvi myöntää työväen taistelun oikeutuksen, mutta nuori sivistyneistö tajuaa isänmaalliseksi velvollisuudekseen ja kansalliseksi kunnia-asiakseen murskata vanhan sortoajattelun kahleet ja nousta taistelemaan työväen oikeuksien puolesta.

Oli työväen asialle ja koko kansallemme säälimättömän kohtalokasta, että sivistyneistä työväen sivistystaistelun alkaessa ei tajunnut etsikkoaikaansa, vaan ryhtyi vastustamaan silloin, kun olisi pitänyt astua työväen etuviriin johtajana.

Vanha sukupolvi katsoo, että tieto ja paremmat paikat yhteiskunnassa kuuluvat sille perinnäisenä omistusoikeutena. Nuori sukupolvi käsittää, että oikeudet säätää vain yksilöllinen lahjakkuus yhtyneenä yksilölliseen ihmisarvoon, rehellisyyteen ja kuntoon.

Vanha sukupolvi asettaa raja-aidat sivistyneistö, kansa, työväki, mutta nuori sukupolvi on kaatanut nuo rajaaidat. Se näkee vain samalla tavoin kärsivän, samalla tavoin tuntevan ihmisyksilöiden suuren joukon.

HÄN PÄÄSI SISÄLLE.

Nämä olivat oikeat hyvät syntymäpäiväjuhlat. Ihminen väsyy väliin huolien keskelle ja työhön. — Mäkisen isäntä oli tehnyt hyvin kutsuessaan kokoon heidät kaikki, vanhat ystävänsä.

Liikemies Mauno Kannisto oli joutunut istumaan itsensä Mäkisen isännän ja mylläri Niemisen väliin. Häntä lämmitti näiden miesten läheisyys. Puhellessaan heidän kanssaan lieveni hänen mieltään painavain ajatusten poltto. — He keskustelivat ajan ahtaudesta ja liike-elämän vaikeuksista.

— Miten te voitte, miten teillä nykyään menee . . ?

— Menee, siinähän se menee.

Hän koetti pysyttää keskustelun poissa itsestään, sillä hänestä tuntui kuin jokainen olisi nähnyt hänen sisälleen. — »Se vasta mies, joka tänä aikana pystyssä pysyy . . . moni on mennyt ja monta on menevä vararikkoon . . .» — Vararikkoon . . . Mauno Kannisto tiesi, että koko hänen elämänsä oli vararikko, pitkä harha. — Hän oli liikemies eikä kuitenkaan voinut muuttua liikemieheksi . . . Hän tiesi tehneensä itsensä syylliseksi anteeksiantamattomaan syntiin, kun oli antautunut toisten ihmisten johdettavaksi. — Nyt vasta hän alkoi käsittää, miten toinen johtaa toista, voimakkaammat säätelevät heikompien kohtaloita.

Hän kuunteli puheita ympärillään jaksamatta mihinkään innostua. Hänen ajatuksensa kiersivät taaskin niiden ikuista toivottomuuden kehää. — Miksi ihmisen pitää rikkoa ja sovittaa ja uudelleen rikkoa, niin loputtomasti . . ? — Hän näki huoneen toisella puolen naisten joukossa Elsan, oman vaimonsa kasvot, ja samana hetkenä myös — toiset kasvot valoa ja rauhaa säteilevinä. Häneen äkkiä tavattomasti koski. — Tänne tullessaan hän oli ajatellut, että hänelle riittäisi, jos hän näkisi Annan katsovan häneen edes yhden ainoan kerran. Nyt istui Anna puhellen hänen vaimonsa kanssa, samalla katsoen häneen tavan takaa, joka kerralla uusin ilmein.

Mauno ei voinut ymmärtää, mitä Annalla mahtoi olla Elsalle puhelemista. Silloin Anna käänsi häneen päänsä ja näytti aivan kuin tietävän hänen ajatuksensa, katsoi häneen tutkivin silmin. — Tuo katse . . . siinä oli lempeää tuomiota, mutta samalla hellää lohdutusta. Se oli yhäkin sama kuin kymmenen vuotta sitten, siinä loisti sama syvältä kohoava hehku, mutta tyynempänä ja kirkkaampana.

— Sinä teet vääryyttä vaimollesi, — oli Anna saanut tilaisuuden sanoa hänelle tänä iltana. Mauno oli syyttänyt Elsaa kaikesta pahasta, mitä oli kokenut hänen rinnallaan eläessään, mutta nyt hän tunsi, kuinka Anna käänsi kaikki syyllisyydenvirrat yksin häneen.

Hän oli tietänyt sisimmässään heti sinä hetkenä, jolloin Anna oli hyljännyt hänet ja valinnut toisen, että hänen elämänsä oli kääntynyt kulkemaan laskua kohti. Hänestä oli kadonnut kaikki omien alotteiden tekemisen ja ponnahtamisen kyky. Mutta silloin oli Elsa astunut esiin, ja hän oli ymmärtänyt, että Elsa pelastaisi hänet lopullisesta luhistumisesta.

Ihmisten mielestä hänen elämänsä Elsan rinnalla oli ollut nousua, ja niin hän oli itsekin koettanut uskotella itselleen pitkät ajat. Mutta se voima ja innostuksen liekki, mikä hänessä oli palanut ennen Elsan tuloa, oli hänestä alkanut lakastua.

Hän oli vain pienen mökin poika. Hän oli puuhannut nuorena työväen pyrinnöissä, mutta jättänyt Elsan vaikutuksesta työväen liikkeen ja muuttunut isänmaataan rehellisesti hyödyttäväksi kauppiaaksi, kuten Elsa osasi kaunopuheisesti selittää. Mutta kun hän seisoi myymäläpöydän takana, mittasi ja punnitsi, tunsi hän olevansa suuri narri, Jumalan hylkäämä ihmisparka. — Se pohja, miltä he olivat lähteneet, oli Elsan tuomaa. Jo tämä tieto nöyryytti häntä. Joka kerran, kun joku työmies, joka jatkoi siellä pohjalla rehellisesti elämänsä tietä, avasi hänen kauppansa oven, tunsi hän povessaan viillon.

Hän oli lähtenyt tälle matkalle saadakseen lepuuttaa hermojaan, mutta heti ensi henkäyksellä hän oli tajunnut, että levoksi tämä matka ei tule. — Annan katsoessa häneen ensi kertaa, hän oli aavistanut, että hänelle oli tullut ratkaisun hetki, hänen täytyi kulkea — ahdistuksen läpi, jota oli paennut tähän saakka. — Hän oli myynyt itsensä väärien jumalien palvelijaksi ja kärsinyt siitä, mutta ei ollut jaksanut nousta. Mutta Annan silmistä säteili ihanaa valoa, joka poltti nyt tulisemmin kuin koskaan. Hän tiesi, että tämä ei ollut rakastumista, vaan jotakin — jotakin ihmeellisempää.

»Ei saa kirjoittaa nimiään kaikkien papereiden alle . . . ei saa luottaa liiaksi toisiin ihmisiin . . . täytyy oppia varovaiseksi . . .» — Näin kaikuivat hänen korvissaan miesten puheet. Hän tunsi sietämätöntä ahdistusta, sillä samalla tavoin oli Elsa puhunut koko heidän yhdessäolonsa ajan. Siitä puheesta oli ollut seurauksena, että hän oli alkanut pettää vaimoaan. Ei niin, että hän olisi ollut uskoton teoissa, ei teoissa, vaan sensijaan sydämessä. Hän oli — arka. Siksi hän oli alistunut vaimonsa viisauden ja vallan johdettavaksi ja oli oppinut hymyilyn taidon. Mutta se

ei estänyt tiedon kirkastumista, kuinka hän — inhosi helliessäänkin, ajatteli usein — toista.

Mauno istui ihmeellisesti herkistyneenä. Hän kuuli naisten puhelevan autuudenasiasta ja miesten ajan myllerryksestä, mutta häntä inhotti varsinkin naisten puhe. Hän kuuli heidän äänistään, kuinka he teeskentelivät. Ja hän näki äkkiä ympärillään vain kiiluvia silmiä, ahneutta ja himoa jokaisessa. — Hän katsoi Annaa, tuota ainoaa kirkasta ja säteilevää ja tunsi yhä syvenevää järkytystä. Mutta hän oli aivan tyyni, hänen hätänsä oli sellaista liikkumatonta tuskaa, joka jäytää ja tukehduttaa. — Annan katse sanoi hänelle, että silloin, kun ihmisen sielussa asuu rakkaus, sitä hävetään huutaa turulla. Hän käsitti, mikä julma muutos hänessäkin oli tapahtunut. Nyt, kun hänellä oli elämä väljää, puhuivat hänen huulensa Jumalasta ja isänmaasta kuin arkipäiväisimmästä asiasta. Silloin, kun hänellä ei mitään ollut, hän oli hävennyt noita sanoja lausumasta julki, vaikka rakkaus oli halkonut hänen sydäntään. — Hän näki samana hetkenä vaimonsa vilkkaasti liikkuvan suun. — Ooh, kuinka häneen koski! Tuo vaimo oli hänelle kuin paholainen enkelin pukuun verhottuna. Liikkuessaankin olivat nuo kasvot kylmät ja kovat kuin jää.

Mutta Mauno tunsikin kesken inhoaan syvästi oman syyllisyytensä. Hänelle sanoi taaskin Annan häneen kääntämä katse, — sinä teet vääryyttä vaimollesi. Ja hän tajusi, miten hän itse oli muuttanut koviksi nuo kasvot, hän oli niitä kovettanut, ei sulattanut. Anna, joka kaiken ymmärsi, katsoi huoneen toiselta puolen aivankuin kysyen, ymmärsikö hän, miten toinen ihminen kovettaa toisen. Ja nyt jos koskaan hän ymmärsi sen. — Hehän eivät karkeasti riidelleet juuri koskaan Elsan kanssa, mutta silti heidän elämänsä oli ollut molemmin puolista kostamista.

— Teillä on hyviä lapsia, — kuuli hän puheen sorinan läpi Kekkoskan sanovan Elsalle ihailevasti.

— Ovat — hyvinhän nuo ovat menestyneet tähän saakka, — vastasi Elsa. Mauno sävähti kuin neulojen satuttamana. Hän kuuli vaimonsa vaisun äänensoinnun ja näki Annan katsovan eteensä kuin tyhjyyteen. — Tähän asti . . . He puhelivat Elsan kanssa harvoin lapsistaan, kumpikin ojensi vain oman oppinsa mukaan. Hän katsoi Annaa, ja silloin hän tajusi, miksi menestys oli heidän elämästään katoamassa. Hän, joka oli mies, oli antanut itsessään vallan väärille toiveille ja ajatuksille. Hän kysyi itseltään, mitä isä voi toivoa lapsiltaan, joiden tietää syntyneen maailmaan himon, ei rakkauden hedelminä.

— Minä en voi puhua omista lapsistani, — kuuli hän Kekkoskan nöyrät sanat. — Mutta eihän minunlaiseni ihminen voi mitään vaatiakaan.

Tänä hetkenä Mauno Kannisto piti kaikista köyhistä ja osattomista, joiden ei tarvinnut rahan ja kunnian takia valehdella, hän kadehti heitä.

— Ihminen kulkee niinkuin kuletetaan, — sanoi Elsa, äänessään sietämätön hurskauden sointu.

— Elämä on kuin virta — — mihin päin se lähtee, sinne se menee, — sanoi Anna Elsan toiselta puolen.

— Niin, jos ei anna Jumalan johtaa, — ja Elsa pöyhisti ruumistaan. — Maunon täytyi terästää itseään, voittaakseen raivonsa, joka kihisi hänen sisällään. Silloin hän kuuli, kuinka mylläri Nieminen puolustausi Mäkisen isäntää vastaan ivallisena, — kyllä opit luottamaan, jos olet kerrankaan saanut oikein kynsillesi. Mutta Mäkisen isännän kasvot hehkuivat väkevinä, kun hän julisti oppiaan, että täytyy luottaa, täytyy vain pitää huoli, ettei itse petä, niin ei toinenkaan petä. — Sama kehä, sama ikuinen toivoton kehä . . . Mauno tunsi raskasta väsymystä.

— Niinhän sitä pitäisi, mutta kun ei aina jaksa.

Hänestä tulvahti sellainen masennuksen henkäys, että kaikki menivät hiljaisiksi. — Hän näki kuin sumun läpi huoneen toiselle puolen, miten siellä mylläri Niemisen eukko istui Kekkoskan vieressä komeana, ja tyttö näpötti hepenissään. Mauno tunsi samassa kaikilla aisteillaan, kuinka mylläri Niemisen selkä oli painunut kumaraan, polvet koukistuneet. On silläkin miehellä eukko . . . Hän kuuli Mäkisen isännän selittävän, että ihmisiä on niin monenkaltaisia, kukin hankkii vaivansa maailmassa.

— Kun on ahneus ja lihanhimo, täytyy tuottaa toisilleen kärsimystä.

— Elämä on sellaista, miksi sen tekee. Pitää ottaa tilaisuuksista kiinni eikä olla arka.

— Jokaisella ei ole sydäntä, vaikka älyäisikin.

Heidän kasvoillaan liekehti jo kohoava kiihtymys. Voimat ryntäsivät vastakkain, uhaten toisiaan vallankumouksella. Maunoa omituisesti tukehdutti. — Hän huomasi Annan lähteneen huoneesta. Hän sai itsekin halun lähteä pistäytymään ulkona saadakseen keuhkoihinsa ilmaa ja rauhaa polttaville ajatuksilleen.

Hänelle tuotti syvää huojennusta, kun hän tunsi puhtaan ilman koskettavan aistejaan. Luonto oli levossa, vain muutamia tähtiä vilkkui ohuen pilviverhon läpi. Mutta suhina hänen korvissaan ei rauhoittunut, koko avaruus oli ääniä täynnä. Hän näki pihakoivujen tummat varjot — hänelle nousi mielikuva äsken kumoon kaadetusta puusta. Niin kaatuu ihmisen elämä, mitään ei jää jälkeen . . . niin kaikki uskovat, mutta vakuuttelevat toista . . . Mutta hänen kurkkuaan alkoi kuristaa. Hän oli taivaltanut

tietään kuolleena ja hengettömänä, mutta nyt hänen sielussaan paloi. — Enemmän ja korkeampaa täytyy elämän olla . . . Hänen polvensa vavahtelivat, kädet hapuilivat johonkin ylös. — —

— Mauno!

Hän ei tajunnut heti. Hän vain kuuli hellän, väkevän äänen, joka oudosti vavahdutti. Hän käänsi päänsä häveten, että joku oli nähnyt hänen heikkoutensa.

— Anna, sinäkö — —?

Hän yritti ojentaa käsiään, mutta Anna hillitsi hänet, katsoen häneen juhlallinen vakavuus kasvoillaan. Mauno seisoi kuin kahlittuna. Hänessä vyöryi vuosien kasvattaman kaipauksen tulva, mutta Annan kasvot tyynnyttivät hänet. — Noilla kasvoilla säteili nöyrä hellyys ja ihmeellinen valo, hänen huulensa kaartuivat melkein leikkisään hymyilyyn. — Kun hän taipui lähemmäksi, näki Mauno hänen silmissään kostean kyynelkalvon. Samassa Anna veti hänen kätensä omainsa puristukseen. — Lyhyt hetki voi olla pitkä.

— Sinun pitää olla Elsalle hyvä.

Mauno katsoi ihmetellen. Annan silmien viisas avaruus, hänen ilmeensä vivahtelut aivankuin ohjasivat hänen ajatuksiaan. — Nyt — nyt hän alkoi ymmärtää Annaa. Anna oli sanonut s e n, paljastanut koko elämänsä tuskan. Hän katsoi itseään herkistäen ymmärsikö Mauno hänet. Han tahtoi, tahtoi, että miehen täytyy hänet ymmärtää ja tyytyä tähän.

— Anna, sinä rakastat — —?

Mauno ojensi kätensä kiivaasti häntä kohti — Annan silmissä loimahti tuli, mutta hän tempautui hänestä loitommalle.

— Mauno, sinun täytyy t a h t o a ja sinä olet rakastava Elsaa.

Hän veti henkeään syvään. Hänen äänessään värähti hiljainen, valittava kapina ylitse alistumisen.

— Ajattele lapsiasi.

Hän katsoi vaatien miestä, tahtoen tunkea sisimpään saakka. — Mauno seisoi vavahdellen. — Niinkuin puu kaatuu . . . hetkien onni . . . Jälleen taisteli hänessä kaksi valtavaa voimaa.

Mutta silloin tapahtui — — ihme. — Hänen aivoissaan aivan kuin joku kuori murtui. Hän näki Annan ihanan katseen, näki kuin taivaasta putoavan valon kirkastamana syvyyteen, mihin ei ollut ennen nähnyt. Ja hänen ylitseen hulvahti vapisuttava onnen aalto. — Hän näki äkkiä kauas eteen ja kauas taakse. Hän tajusi löytäneensä sen salaisuuden, joka oli antanut Annalle voimaa, ettei hänen timanttinsa ollut päässyt himmentymään. — Hän näki Annan kasvoilla hymyn, hänen sielunsa valtavan onnen.

— Minä olen sinun ystäväsi, — kuuli hän Annan sanat. Ja Annan voimakas katse sanoi, että tämän täytyi riittää. He seisoivat hetkisen hiljaa, kunnes Annan kasvoille vaihtui jälleen surun syvä kauneus.

— Sinun täytyy olla Elsalle hyvä!

Hän puristi Maunon kättä, katsoi häntä surevin, mutta vaativin silmin. Hänen tapansa oli Maunolle kuin neuvo, miten sielu voi herättää toisen sielun, miten lämpö nostattaa lämpöä, voima antaa voimaa. Ja Mauno ymmärsi Annaa, hän ei pyytänyt enempää. — Mutta Annalle alkoi tulla kiire. Hänen kasvoillaan häilähti levoton liekki.

— Minä — — luotan sinuun, — hän sanoi itseään jännittäen. Ja Maunolle oli hänen äänensä voima kuin vaatimus, epäily, oliko hänessä miestä.

— Anna, sinun ei tarvitse pettyä enää, — sai Mauno sanotuksi. He katsoivat toisiaan. Ja Mauno tunsi, kuinka se hehku, se valo, mikä täytti Annan, siirtyi vähitellen häneen. Hänessä tulvehtivat mielikuvat menneiden nuoruuden päivien innostuksesta ja rohkeudesta. Hän oli aloittava samalla tapaa. — Hän yritti pidättää Annaa tahtoen puhua hänelle, purkaa sydäntään. Mutta Anna vetäytyi hänestä pois, muuttuen melkein vihaisen näköiseksi. — Ei, hän ei rakastanut — omia varjojaan . . . Hän sanoi tahtovansa kulkea yksin. Hän puristi Maunon kättä. Hänen ruumistaan vapisutti purkautuva itku. Mutta sitä ei saanut kukaan nähdä. — Hän kääntyi pois ja katsomatta taakseen katosi pimeään.

Mauno seisoi paikallaan. — Niinkuin puu kaatuu . . . Hän katsoi hämärään etäisyyteen, kuunteli äänettömyyden uuvuttavaa henkäilyä. Mutta hänen oli hyvä olla. Syvyydestä, taivaasta ja maasta virtaili häneen voimaa. Hän näki johonkin uuteen, sellaisen valon maahan, minkä kirkkautta hän ei ollut ennen aavistanut. Hän tunsi ihmeellistä vapautumista. Hän oli noussut ylös, kulkenut jonkun ohi, vapautunut jostakin, joka oli kahlinnut hänet maahan. Hänessä tulvehti kiitollisuus ja ilo.

Hän viipyi yhä ulkona ajasta tietämättömänä, kun hänen vaimonsa tuli häntä etsimään. — Hän katsoi häntä säikähtyneenä, odottaen, että Elsa alkaisi häntä torua. Mutta häntä kohtasikin ihme. — Elsa katsoi häneen, katsoi jännittyneesti. Hänen huolestuneet kasvonsa olivat ikäänkuin pehmentyneet, ne olivat nuoret ja kauniit. — »Ole Elsalle hyvä!» — Ah, pitikö hänen pyytää anteeksi? Mauno ojensi kätensä.

— Minä olen ollut sinulle kova.

Kun he menivät hetkisen jälkeen sisään, häpeilivät he toisiaan, mutta olivat keventyneitä.

Yrjö Koivukari.

TEATTERI

SYYSKAUDEN HUOMATTAVIMPIA ENSI-ILTOJA PÄÄKAUPUNGIN NÄYTTÄMÖLLÄ.

»Pohjatuulen» nyt lähtiessä taivaltamaan rataansa niissä merkeissä, jotka toimituksemme jo aikaisemminkin on julkisuudessa viitoittanut, teen seuraavassa yleiskatsauksen pääkaupungin näyttämöitten huomattavimpiin ensi-iltoihin. Kaikkein ensiksi lienee paikallaan muutama sana niistä perusteista, jotka määräävät kritiikkini suunnan. — Paitsi näytelmän aatepohjaa pidän kokonaistulokselle erikoisen tärkeänä, että näytelmän läpi joka hetki kuultaa kiinteä draamallinen hermo. Perusidean selvä ilmentäminen on senvuoksi mielestäni usein ratkaiseva. Mutta toisaalta — vaikka näytelmä olisi aatepohjaltaan, eetilliseltä kantoisuudeltaan, hyvinkin antoisa, ei se voi täydellisesti täyttää tehtäväänsä, ellei se myöskin esteettisesti arvioituna kestä normaalin kritiikin mittapuuta ja ellei se ole näyttämöllisesti vaikuttava. Tämän vuoksi tulen kritiikissäni kiinnittämään erikoista huomiota näytelmien draamateknillisiin puutteisiin ja ansioihin. Kansallinen näytelmä- ja näyttämötaiteemme on minulle sydämen asia ja siksi kotimaiset teatteri-illat tulevat saamaan laajimman tilan katsauksissani.

Kansallisteatteri.

Kansallisella päänäyttämöllämme on kuluneena syyskautena ollut jo kaksi kotimaista ensi-iltaa.

Artturi Järviluoman »Vain ihmisiä» kuuluu siihen kotimaisten näytelmien kategoriaan, joka vakuuttaa, että dramatiikkamme tällä haavaa ehdottomasti elää nousukautta. Se on perusnäkemykseltään hyvä näytelmä. »Itse itsensä tehnyt mies», tehtaanpatruuna Porri ei tosin ole kirjallisuudessamme uusi löytö, mutta hänen suoraviivainen sisäinen olemuksensa, aito suomalainen tarmonsa ja järkkymättömyytensä sekä hänen selkeät, varmat ja terveet periaatteensa, joiden varaan hän on rakentanut elämänsä, ovat niin vakuuttavasti kuvatut, että hänen luonnekuvansa muodostuu merkittävän eheäksi. Myöskin perustavat kontrastit niinhyvin liike-elämän kuin patruunan perhe-elämänkin kuvauksessa ovat täysin riittävät eheällekin draamalle. Ettei »Vain ihmisiä» kuitenkaan näyttämöllä jaksa vakuuttaa katsojaa, johtuu nähdäkseni puhtaasti teknillisistä seikoista. Draamallinen taistelu ja vastataistelu, joka ensimmäisessä näytöksessä näyttää kehittyvän onnelliseen suuntaan, sammahtaa jo toisen näytöksen loppupuolella. Siitä alkaen on kaikki jo edeltäpäin selvää. Loppuratkaisu ei siis kasva esiin sisäisen toiminnan pakotuksesta, kirjailija ei vaistoa elävää draamallista hermoa. Perussyynä tähän ei ole yksin rakenteellinen vajavaisuus vaan ennen kaikkea se, että näytelmän henkilöt tehtailijaa ja hänen konttoristiveljeään lukuunottamatta jäävät tyyppiasteelle, vastavoimista ei ainoakaan nouse eläväksi tai sisäisesti voimakkaaksi. — Mutta kaikista muistutuksista huolimatta on näytelmän jättämä vaikutus positiivinen. Järviluoman miehekäs ja ryhdikäs ote tehtäväänsä ja hänen optimisminsa jättävät katsojaan joka tapauksessa elävän vaikutuksen. Monet yksityiskohdat — alasin- ja moukarisymboliikka ja vaikuttava loppukohtaus osoittavat tekijässä lisäksi varmaa teatterimiehen silmää.

Kansallisteatteri oli valmistunut huolellisesti tehtäväänsä. Johtaja Eino Kaliman ohjaus tapasi yleensä hyvin esitettävän ytimeen, kokonaistuloksen silti olematta mitenkään tavallisista saavutuksista poikkeava. Tehtailija Porrista teki Teuvo Puro elävän ja sympaattisen henkilökuvan. Puron kaltaista vakavatahtoista näyttelijää on aina ilo katsella, kun jo edeltäkäsin tietää, ettei hän tuo esiin mitään epävalmista. Yrjö Tuominen sanaili tehtailijan veljen vuorosanat luontevasti ja tapasi herkästi kirjoittajan tarkoittaman inhimillisyyden ja elämänmyönteisyyden. Uuno Laakson keinottelija tyyppinä herkullinen, Aili Somersalmi herkkä, mutta hieman ylimalkainen äiti, Aku Korhosen pankinjohtaja varma suoritus, Eero Elorannan nuori Porri lämpimästi ja hartaasti tehty piirros. Lavastus Matti Warenin.

Lauri Haarlan yllätyskomedia »Pähkähullu» on saanut osakseen varsin erilaisia arvosteluja. Huolimatta siitä, että sitä ei otettu kovinkaan innostuneesti »piireissä» vastaan, on se kerännyt yhä uudelleen täysiä huoneita. Yleisö näyttää siinä siis löytävän enemmän hyvää kuin mitä arvostelut lupasivat. Minä puolestani pidän Haarlan uutta komediaa erikoisen merkittävänä saavutuksena. Sen probleemiasettelu on elävää ja teknillisesti se täyttää hyvinkin suuret vaatimukset. Lehtori Aape Sääskessä ruumiillistuu koko tämänhetkinen sivistyneistömme, jonka luomiskyky ja henkinen vireys on ilmeinen, mutta joka joutuu taistelemaan monesti ylivoimaisia taloudellisia vaikeuksia vastaan, joka »tahdotaan nauraa narriksi», niinkuin tekijä itse on maininnut. Niissä puitteissa — panttikonttori, ateljeeri, nousukassalonki, putka — joihin Haarla on sijoittanut komediansa toimihenkilöt, ei ole niin paljon liioittelua, ettei olisi totta toinen puoli. Henkilökuvista on elävin unelmissa elävä lehtori Sääski. Mutta on myönnettävä, että vaikka muut henkilöt suurimmaksi osaksi ovat tyyppejä, on heidät rakennettu päähenkilöitten luonnekuvia tukeviksi ja tällaisenahan lienee itsessään irrallinenkin tyyppi sallittu, ainakin komediassa. Mitä taas tulee lehtorin turhamaiseen ja mitättömään rouvaan, ei kirjailija liene tarkoittanut häntä vähässäkään määrässä vampyyriksi, vaan todella yksinomaan tuollaiseksi sanoisinko »viime vuosisadan salonkirouvaksi», siis »uuden» naisen, lehtori Irjalan vastapainoksi »ikuisen naisellisuuden» probleemissa. — Farssiainesten käyttö komediassa on ollut sallittua suurille eurooppalaisillekin dramaatikoille, miksi ei siis myös Haarlalle! Repliikin vaivaton luisto ja älykkyys, sekä komedian ulkonainen »teatteripuku» osoittavat Haarlan yhä varmistuvan näytelmän tekotaidossa.

Ohjaaja, Pekka Alpo oli onnistunut erinomaisesti, huolimatta siitä, että harjoitus- ja valmisteluaika oli jäänyt kovin lyhyeksi. Tämä on muuten epäkohta, joka aiheuttaa sen, että näytelmien esitys ei voi kohota teatterin näyttelijävoimien edellyttämälle tasolle. Varsinkin ensimmäinen näyttämö ja toinen

näytös tehosivat katsojiin. Lehtori Sääskestä loi Uuno Laakso hyvin sympaattisen herkän ja todella joustavan luoman. Ruth Snellmanin Dita-rouva jonkun verran pingoitettu, Aarne Leppäsen Prinkkala ei keskustelutaidollisesti kohonnut tarpeelliseen vauhdikkuuteen, Tyyne Haarla naisellisuudessaan lämmittävä ja vakuuttava, Emmi Jurkan kevytkenkäinen Hilma Kaksonen suorastaan herkullinen tyyppi. Sivurooleista mainittavimmat Joel Rinteen vahvasti karrikoitu virkamies, Aku Korhosen vuokra-ajuri, Kyllikki Väreen moderni palvelijatar ja Unto Salmisen rehevä taidemaalari.

Ronald Mackenzie'n »Leikistä pois» on ollut syyskauden merkillisimpiä teatterielämyksiä. Se on epätavallinen draama. Tarkastelipa sitä puhtaasti rakenteellisten seikkojen, luonnekuvauksen tai perusidean kannalta — aina aukeaa omalaatuisia, uutuudellaan viehättäviä näköaloja. Koko draama rakentuu määrätynlaiselle pohjatunnelmalle. Se surumielinen perusakordi, joka kaikuu kuulijan korvissa jo ennen väliverhon avautumista, hallitsee koko hiljaista tapahtumasarjaa. Ihmiset elävät omaa resignoituneisuuden leimaamaa elämäänsä, heidän ratansa ristivät toisiaan, kulkevat rinnakkain, mutta aina raskaan kohtalontunnun alaisina. Tekijä ei paljasta henkilöittensä luonteita draamallisten tilanteiden salamavalossa, vaan kehittelee heistä jokaista asteettain, musikaalisen perusteeman tavoin, johon yhtyy sointu toisensa jälkeen, kunnes muodostuu ehyt, rakoilematon luonnekokonaisuus. Sama tasainen asteettaisuus on leimallista draaman rakenteelle. Sen »kaavio» ei ole pyramidaalinen, huippu- ja taitekohtaa kohti nouseva ja siitä jälleen tasaisesti laskeva, vaan rakentuu tasaiselle tai ainakin vain lievästi huippenevalle resignation ja melankolian perusviivalle. Tältä kohoaa sisäinen toiminta kiintein porrasaskelmin, mutta se ei johda draamallista taistelua, vaan toiminta etenee tuon musikaalisen perustunnelman viitoittamaa tasaista latua, painuakseen viimeisissä kohtauksissa alistumisen loivaan alaspäinmenoon. Tämä draamallisen toiminnan ja luonnekuvauksen »tasaisuus» ei kuitenkaan ole mikään nerokkaasti keksitty teknillinen keino, vaan se on kasvanut välittömästi itse aiheen alakuloisen harmaalta, mutta samalla kiinteän kohtalokkuuden leimaamalta pohjalta. Mackenzien kuvaamat ihmiset koskettavat värähdyttävän lähelle raskaan, koneellistuneen, hermoherkän ajan syvintä sielua. Ne »väriläikät», joita hän asettaa melankoolisen pohjavireen ja alistuvien ihmisten vastapainoksi — amerikkalainen agentti ja aito slaavilaisverinen palvelijatar — ovat mestarillisia. »Leikistä pois» on hyvin elävä, vaikuttava ja hedelmällisiä ajatuksia herättävä.

Ohjaaja, Pekka Alpo oli valanut kokonaisuuteen katsojaa satuttavaa kohtalontuntua ja samalla tavannut mitä herkimmän perusvireen. Näyttelijäsuoritukset kauttaaltaan moitteettomia. Erikoisesti haluan mainita vain Aarne Leppäsen, jonka sairas, yhtenä hermokimppuna oleva entinen sotilaslentäjä tuli ihmeellisen lähelle katsojaa.

Tanskalaisen pappismiehen Kaj Munkin »Sana» on valtava julistus sisäisen kirkastuksen, dogmivapaan, lapsenomaisen antaumususkon ja jumalallisen ihmeen puolesta. »Sana» liikkuu niin toisenlaisessa ilmapiirissä kuin tavallisessa mielessä vakava draama, sen koruton, kaikesta retoorisuudesta vapaa sananjulistus on niin sydämiinkoskevaa, ettei sen arvoa ole syytä lähteä punnitsemaan kritiikin häilyvällä vaakalaudalla. Sen elämään ja ajatuksiin on jokaisen omakohtaisesti tilitettävä suhteensa.

Johtaja Kalima, joka vastaa näytelmän ohjauksesta, on suoriutunut tavattoman arkaluontoisesta tehtävästään kaikella kunnialla. Esittäjistä kohosi yli muiden Urho Somersalmen miehekkäästi, harvinaisen yhtenäisesti ja varmapiirteisesti hallittu vanha Borgen. Uuno Laakson Peder-räätäli sävytykseltään paikoin suorastaan mestarillinen. Aarne Leppäsellä oli toinen erikoisen onnellinen iltansa, mutta Yrjö Tuomisen kirkonmies oli kohdittain niin lähellä karikeerausta, että vaikutus jäi sekavaksi. Tekijä lienee nimittäin tarkoittanut tästä valtiokirkon papista aivan normaalia, sydämellistä ihmistä. Emmi Jurkka osoitti erinomaisella tavalla herkkyytensä ja näyttelijätaiteellisen skaalansa laajuuden.

Yhtyneet teatterit.

Kansan Näyttämö.

Bergman: »Nobel-palkinto». Tunnettu ja tunnustusta saanut ruotsalainen kirjailija osoittautuu Svedenhjelmnäytelmässään taitavaksi ja varmavaistoiseksi psykologiksi. Hänen repliikkinsä luistaa vaivattomasti ja luontevasti. Juoni on tavallinen teatterijuoni, hieman teennäinen ja vanhanmallinen.

Kansan Näyttämön esitys oli kovin epätasaista. Sven Hilden, Hugo Hytönen ja Eine Laine parhaat. Mikä teatterihirviö oli muuten Sasu Haapasen luutnantti?

Shakespeare: »Hamlet». Kansan Näyttämön viime näytäntökaudella esittämän »Venetsian kauppiaan» perusteella odotti »Hamletista» jotain erinomaista. Esitys kulki kuitenkin vanhoja, totuttuja latuja. Ohjaus (Mia Backmanin) ei osoittanut merkittävämpää neuvokkuutta tai uusia suuntia eikä esityskään muiden kuin Hamletin itsensä kohdalta ollut mainittavampaa. Sven Hildenin Hamlet on ehyesti muotoiltu, näyttämöllisesti varsin elävä luomus. On merkillistä miten Hilden jaksaa muuntautua. Toisena iltana operettisankari, toisena Tanskanmaan onneton prinssi, mutta aina yhtä harras ja tehtäväänsä syventynyt. Hamlet on Hildenin pohjimmaltaan vakavalle näyttelijäluonteelle näköjään varsin läheinen. Hän ei vaikuta ulkonaisin teatterikeinoin, ei ylen joustavalla ilmeilyllä vaan välittömällä sisäisellä eläytymisellä ja kokonaan omalaatuisella, personallisella roolimuotoilulla. Mestarin saavutus!

Operettipuoleen ei meillä ole syytä syventyä. Rihkama pysyköön rihkamana.

Koiton näyttämö.

Hella Vuolijoen »Laki ja järjestys» (1918) on omalla tavallaan näytäntökauden sensatio. Se on kerran kielletty, mutta jälleen pannasta päästetty ja kerää tietysti täysiä huoneita. Aihe on valittu kovin aralta alueelta, mahdollinen objektiivisuuspyrkimys hukkuu tekijättären sympatiojen ja antipatiojen voimakkuuteen. Näytelmän keskushenkilö, kansanedustaja Saras on ilmeistä sukua esim. ekspressionistisista draamoista tutulle puolihysteeriselle naistyypille, mutta hänessä kuvastuu myöskin tekijätär itse, inhimillisyyteen ja ihmisystävyyteen pyrkijä. Rakenteellisessa suhteessa on »Laissa ja järjestyksessä» parasta I:n ja III:n näytöksen motiivitoisto, joka on todella draamallisesti väkevätehoinen. Hella Vuolijoen aatteellinen näkemys ei kuitenkaan mielestäni vie yhtäkään askelta kansamme eheyttämistä kohti. — Teatterinjohtaja Eino Jurkka juhli »lain ja järjestyksen» merkeissä 30-vuotista taiteilijataivaltaan saaden paljon lahjoja ja kukkia.

O. Ruusuvuori.

KIRJALLISUUS

VÄLÄHDYKSIÄ EESTIN KIRJAILIJOISTA JA KIRJALLISUUDESTA.

Viime syyskuussa matkustelin Eestissä saadakseni maasta yleissilmäyksen ja tutustuakseni sen kulttuurin eläviin edustajiin. Tallinnan maatalousnäyttelyn, Kohtlan palavakivikaivokset, Narvan tehtaat ja linnoitukset nähtyäni päätyi matkani pariksi viikoksi Tarttoon, joka on Eestin kulttuurikeskus, niinkuin Tallinna on sen hallinnollinen ja taloudellinen pääkaupunki. Rouva Ester Ståhlbergin suosituskirje avasi minulle ovet professori Gustav Suitsin kotiin, ja suomalaissyntyinen rouva Suits opasti erittäin ystävällisesti minut kirjallistaiteellisiin piireihin. Näiden päivittäinen oleskelupaikka Tartossa on kahvila Werner, jonka huoneiston muodostaa viisi peräkkäistä, U-kirjaimen muotoon yhdistettyä pikkuhuonetta. Perimmäisessä huoneessa pelasivat kirjailijat Friedebert Tuglas ja August Gailit säännöllisesti shakkia, Tuglas ivahymy suupielessä sarkasmeja pudotellen, tuuhea, musta leijonanharja pystyssä töröttäen, Gailit sangen pitkä, kaljupäinen, vaitelias, Vanemuisen johtaja-asemastaan tietoinen, entinen boheemi arvokkaaksi porvariksi muuttuneena. Usein istui samassa pöydässä runoilija Henrik Visnapuu, pienikokoinen, älykässilmäinen, leikkipuheinen, vaikka uhkasikin, ettei eestinkielelle enää suomesta mitään käännetä, koska suomalaiset eivät noudata vastavuoroisuutta — kaikki tärkeimmät suomalaiset kaunokirjalliset teokset on saatavissa eestiksi, mutta suomeksi on käännetty aniharvoja eestiläisiä teoksia. Olen yhtä mieltä hänen kanssaan, sillä Eestillä on todella tarjottavana kiintoisia, täyspainoisia taiteellisia tuotteita, jotka varmaankin saisivat menekkiä Suomessa, mainitaksemme prosaisteista nimet Kivikas, Tuglas, Gailit ja runoilijoista Schütz, Under, Barbarus, Visnapuu ja näytelmäkirjailijoista Raudsepp.

Wernerissä J. Semper liittyi hetkeksi seuraamme hymyilevin, vilkkain silmin ja Chaplinviiksin, mutta ei ollut juttutuulella, kuin ei myöskään pikkunaturalististen suurromaanien kirjoittaja Aug. Jakobsson, jonka vaalea, tukeva, mursunviiksinen olemus ilmestyi vastapäiselle sohvalle. Sensijaan uusimman kirjallisen suunnan, Orbiit-ryhmän »lipunkantaja», urheilijatyyppinen, alussa humoristinen, lopussa kiihkoisasti puhuva, kollektiivista paatosta uhkuvia runokokoelmia julkaissut Johannes Schütz selosti auliisti ryhmänsä johtoajatuksia, varsinkin elämänläheisyyden vaatimusta vastakohtana aikaisempien Noor-Eesti- ja Siururyhmien fantasiatuotteille. Runoilija Schütz esitteli minulle ryhmästä sympaattisen, vakavan novellistin Peet Vallakin ja humoristinovellistin Mihkel Jürnan. Vanha radikaali, humaaninen kirjailijaprofessori Suits järjesti ystävällisesti minulle tilaisuuden puhua Suomen uusimmasta kirjallisuudesta ja kirjallisesta Kerho 33:sta Akateemisessa Kirjallisuusyhdistyksessä.

Luonnollisesti tutustuin myös ylioppilas-seltseihin ja -korporatioihin, Raadimöisan museoon, tanssivan nuorison kahvilaan Athenaan. Mutta päivät kuluivat, kunnes matkani jatkui Valgan kautta Pärnuun, jossa sain käsiini ainoan pärnulaisen runoilijan, ultramodernin, yhteiskuntaa vastaan hyökkäilevän Johannes Barbaruksen, joka tavallisessa elämässään on kohtelias, hyvinvoipa lääkäri, tohtori Vares, ja omistaa erinomaisen kirjaston ja hienon, taideteoksin kaunistetun kodin.

Palattuani Tallinnaan kävin illalla Estoniassa katsomassa Eestin etevimmän näytelmäkirjailijan Hugo Raudseppin viimeistä poliittista uutuutta »Salongis ja kongis» (Salissa ja vankilassa). Seuraavan päivän käytin vierailuihin. Ensimmäisenä kävin Eestin suurimman kirjailijan, muista eristyneen A. H. Tammsaaren luona, joka näytti parhaillaan tekeilläolevaa »Totuus ja oikeus»-romaanin viidettä, viimeistä osaa. Vanha suuruus Eduard Vilde otti sydänkivustaan huolimatta minut vastaan ja kertoi romaanistaan, jonka valmistumista sairaus pitkistyttää. Mait Metsanurk, orbiitlainen, oli täydessä työssä, näytti Tallinnan Töölisteatterissa marraskuussa ensi kerran näyteltävää näytelmäänsä »Ebarohu juured» (Rikkaruohon juuret) ja syksyllä ilmestyviä novellejansa. Eestin suurinta naislyyrikkoa Maria Underia olin tavoittamassa, mutta kotona oli vain hänen mie-

hensä, kirjailija Arthur Adson. Tapasin myös nuoren pessimistisen, Haanpäätä ihailevan työläiskirjailijan Johannes Ruvenin. Taiteilijoista sain käsiini Eestin suurimman kuvanveistäjän ja keramiikkitaiteilijan Jaan Koortin, jonka ateljeen polttouuneineen ja kodin taideaarteineen sain läpikotaisin tutkia. Samoin vaelsin arkkitehti, maalari Karl Burmanin ja hänen veljensä Paul Burmanin ateljeekodissa Katriinanpuistossa.

Yleisvaikutelmana voi sanoa, että Eestin kulttuuria, varsinkin sen kirjallisuutta kattaa skeptillinen, voimaton tunnelma, joka on jossain määrin eestiläiselle kriitilliselle, oppositiohenkiselle temperamentille luonteenomainen. Kaunokirjallisuuden menekki on nykyään huono, teoksesta myydään keskimäärin 300—500 kpl., mihin roskalehdistö ja pula-aika ovat osaltaan syypäät. Varsinaisesti johtuu tämä kulttuuripula aikaisemmilta ajoilta johdonmukaisena seurauksena. Ennen mailmansotaa vallinneet Noor-Eestin suunta ja sen jatkaja, elämänhurmioinen Siuru-ryhmä, jolta viimemainitulta meidän Tulenkantajamme noutivat ensimmäisen oppinsa, olivat etääntyneet varsinaisesta Eestin kansasta, sen työstä ja toiveista kietoutuen omiin värikkäisiin kuvitelmiinsa. Huomattavaa on, että vasemmistoradikaalit nooreestiläiset ovat melkein kaikki joutuneet oleskelemaan pitkiä aikoja ulkomailla valtiollisina pakolaisina, jolloin ote Eestiin on höltynyt. Tarapita-ryhmän hälinäprotesti v. 1921—22 otettiin vastaan boheemien hilpeyttä herättävänä keksintönä, jota ei käsitetty vakavasti tarkoitetuksi. Nousukonjunktuurin aikana kustantajat suorastaan kilpailivat julkaisutoiminnan laajuudesta, toimeenpanivat romaanikilpailuja, joiden heikot tulokset suuriääninen mainos julisti Eestin kirjallisuuden parhaiksi tuotteiksi (muistakaamme vain nimiä Kirsimägi ja Janno). Kansa suorastaan upotettiin kirjatulvaan, jossa heikoimmat purjehtivat päällimmäisinä. Lukijakunta tuli epäuskoiseksi, kyllästyi, lakkasi ostamasta.

1929 Pöhjakaar-ryhmä, joka 1930 muutti nimensä Orbiitryhmäksi, alkoi vaatia lähestymistä elämään ja sen tarpeiden käsittelemistä. Tässä ryhmässä on niinkin tunnettuja nimiä kuin Albert Kivikas, Hugo Raudsepp ja Mait Metsanurk. Orbiitryhmän mielestä kirjailijan on perinpohjin tutustuttava aihepiiriinsä, maatyöhön, tehtaisiin, laitakaupunkiin, kauppaliikkeisiin, sotalaitokseen oleskelemalla niissä tarpeeksi kauan ja mikäli mahdollista osallistumalla työhön — siis sama periaate kuin Neuvostoliiton kirjailijoilla. Ja kun kirjailijoiden ei nykyään valtiollisista syistä ole tarpeellista ja taloudellisista syistä mahdollistakaan oleskella ulkomailla, on aihepiirin siis oltava oman kansan keskuudesta, sen oloista ja unelmista. Siten on Orbiitryhmän kirjallisuus sekä yhteiskunnallista että kansallista. Orbiitryhmä, lukuunottamatta Hugo Raudseppiä, ei ole kuitenkaan lyönyt itseään vakuuttavasti lävitse. Se ei ole pystynyt voittamaan lukijakunnan välinpitämättömyyttä. Vapaussoturien mielestä orbiitlaiset tutustuvat vain elämän synkkiin puoliin ja tekevät ihmiset siten surullisemmiksi ja voimattomammiksi. Joskaan sanomalehdissä ei ole säännöllistä kirjallisuusarvostelua ja kriitikot ovat melkein järjestään diletantteja ja osittain kirjallisuudelle vihamielisiä, on kuitenkin myönnettävä, että syytöksessä on hiukan perää. Minusta ainakin tuntuu, että Eestin kirjailijat tarvitsevat rohkeata, häikäilemätöntä uskallusta, väkevän innostuksen nousuaaltoa, elämän myönteisten puolien korostamista, jotta maan kirjallisuus pääsisi nykyisestä alhostaan kansan yleiseksi omaisuudeksi. Niin tarvitaan myös meillä Suomessa. Meidän olisi toimittava yhdessä laajentaen lukijapiiriä molemmat maat käsittäväksi siten kartuttaen Suomen suvun henkistä kulttuuria. Eesti on jo toiminut omalla sarallaan, nyt on Suomen maksettava velka kääntämällä parhaita eestiläisiä tuotteita suomeksi.

Paavo Aarnio.

NYKYHETKINEN KIRJALLISUUTEMME JA AJAN KASVOT.

Verratessamme nykyhetken kirjallisuutemme ilmentämää elämänkuvaa aikamme todellisuuteen riittänee selventävänä katsauksena taaksepäin, kun viittaamme Tulenkantajain riemumarssiin ja sen seurausten armottomaan paljastumiseen, sekä viime joulun tuomaan kääntymiseen »sisäänpäin» kiltiin, pyöristettyyn, usein tekosiveään ja erittäin arkamieliseen romaaniin. Havaintomme ei ole rohkaiseva, mutta tiedämme olevamme nuoria, tunteemme ja ajatuksemme odottavat luomiskykyisinä kahlitsevien voimien paineesta vapautumista, joten meillä ei ole syytä toivottomuuteen. Vihdoinkin on tullut aika käydä lujin ottein käsiksi pahan alkujuuriin, pelastaa tulevaisuudelle terve ydin, ettei taiteestamme jäisi vain muisto tuleville sukupolville, vaan se voisi kerran tarjota suuren, viheriöitsevän puun rikkaita antimia.

Nykyhetken kulttuuri-ihminen vaatii asiallisuutta. Siksi puhukaamme selvään ja asiallisesti. Tunnustakaamme vihdoinkin miesten tavoin, että ajan kasvot ovat raa'at ja kovat, kulissien takaisen elämän kylmäverinen säälimättömyys entistä häikäilemättömämpää, samalla kuin sisäinen elämämme on katkeruuden ja kärsimysten täyttämä. Mutta ilmentääkö tätä julmaa, rautaisen kovaa todellisuutta nykyhetken kirjallisuutemme? Eikö sen päätuntomerkkinä ole keskinkertaisuus ja suorastaan orjamieli-

nen arkuus? Eikö siinä havaita kaikkien rappiokausien tuntomerkit? Ilmentääkö se lainkaan sitä pohjaa myöten käyvää reaktiotilaa, missä nykyhetken ihmiset elävät?

Puhuttaessa Tulenkantajain nousukonjunktuurien aikana tuottamasta romaanista, oli se monessa suhteessa paljon rehellisempää kuin nykyinen, sillä se oli ainakin vähemmän pelokasta, vailla tietoista varovaisuutta ja laskelmaa. Se vääryys, minkä se tekee kuvatessaan vain nuorison rappeutuneeksi, mutta unohtaa isät, ei kuitenkaan ainakaan kaunista sitä. Mutta kun on kysymys nuorista kirjailijoista, — ajasta, jolloin omatunto on vielä herkkä ja siis mielikuvitus loihtii törkeyden esille liioitellusti, on se ymmärrettävää. Ja eikö ole paremminkin luonnollista, että tuona Suomen kansan häpeällisenä kautena, jonka tuottamaa kylvöä saamme nyt niittää, nuoret hurmaantuivat ulkonaisen elämän palvontaan aavistamatta, että ihmisen sisäiset tilitykset tulevat ajallaan. Kohdallamme tuon kauden seuraukset, jää meille vain toteaminen, kuinka käy, kun pohja puuttuu ja voima vuodatetaan lokaviemäreihin. Koettaessamme saada kasvamaan toiveitamme heihin, on se vaikeaa, sillä ymmärrämme, että tyhjennetyistä leileistä ei voi virrata uutta viiniä. Ja poroporvarillinen taaksepäin kääntyvä, tekoharras katumus ei ole myöskään uutta elämää luovan taistelun ilmaus. Runoilija, joka tietää yrittäneensä rehellisesti ja palavasti, tehneensä joka hetkestään tilin, ei voi milloinkaan kääntyä taakse, vaan aina ja ikuisesti eteenpäin.

Realismin ilmentäminen taiteessa on vaativaa, mutta vain rohkean realismin pohjalta kohoava taideteos voi puhua ihmisille, voi herättää ja saattaa tarvittavaan kuohumistilaan. Runoilija on aikakautensa ihmisen, ajan hengen ja virtausten tulkki, mutta samalla hän on vastuussa työnsä vaikutuksesta. On kaukana siitä, että ihailtaisiin raakalaisuutta, jos sanotaan, että rehellinen, karkea pinta on siedettävämpi nähdä kuin valheellisesti siloitettu. Tässä suhteessa tuo nuori kirjallisuutemme joitakin suorastaan säikähdyttäviä väläyksiä siitä, kuinka ihmiset ovat vajonneet alas, maultaan turmeltuneet, vaistoiltaan eksyneet rajoille, missä on vaikeaa eroittaa hyvää pahasta, väärää oikeasta.

Jos pitäisi ajatella, että nykyajan ihmiset ovat tuossa tilassa, joutuisi suorastaan järkytyksen valtaan. Ei mitään myrskyistä sisäistä vastarintaa, ei ponnistelua ylös, vaan raaistunutta elostelua, kylmää keinottelua . . . Nykyhetkellä yritetään todistaa toisin, ajetaan takaa muotosiveellisyyttä, mutta luomalla silmäyksen toisiaan vastaan ryntääviin jyrkkiin vastakohtiin ja ristiriitoihin, saamme aavistaa, että tuon suuntainen kuvaus sisältää kuitenkin paljon totta.

Arvid Järnefelt:

LALLI.

Ensimmäiset arvostelut:

„Lukija joutuu todella ymmälle, — niin välittömän raikas ja elävä on tämä kirja. On kuin mestarin taiteellinen kuvausvoima olisi hänen vanhuutensa viimeisinä päivinä kohonnut **leimahtavaksi liekiksi,** luoden yhä suurta, kirkasta ja valloittavaa taidetta."

„Ihmeellinen kirja, jolla ei ole vertauskohtaa kirjallisuudessamme".

(Mika Waltari Maas. Tulevaisuudessa).

„Lalli on tekijänsä suurimpia taiteellisia voittoja. Se on ehyt, harmooninen kokonaisuus. Kieli on koruttoman kaunista ja tehoavaa. — Koko teoksesta huokuu lämmin, kirkastunut vakaumus."

(Viljo Kojo Karjalassa.)

35:--, sid. 45:—.

Werner Söderström Osakeyhtiö.

Mutta me olemme hermosairaita ja arkamielisiä, koetamme vetäytyä kuoreemme ja syrjään kaikesta vastuusta, vaikka tiedämme hyvin, että kaatumisen päivä tulee ellei vedetä esiin pahan alkujuurta.

Me elämme nyt pohjaa myöten tapahtuvaa uudistumisen aikaa, ihmisten elämäntunne ja kaikki käsitykset ovat kokonaan toisiksi muuttumassa. Mutta järjestelmä, olotila kieltää meitä paljastamasta tuota muuttumista pakoittaen meidät valehtelemaan, näyttelemään yhä loistavammin ja loistavammin, selittämään uskoa, hyviä tapoja ja kunnioitusta, jota ei ole sydämissämme. Mutta samanaikaisesti ollaan kovin epäloogillisia. Puhutaanhan ja kirjoitetaanhan esimerkiksi aviollisesta uskottomuudesta kuin arkipäiväisestä asiasta, puolustetaan tosissaan sellaista mätäpaisetta kuin järkiavioliittoa, mutta kenenkään päähän ei pälkähdä lähteä tutkimaan seikkoja, miten rakkaus muuttuu kestäväksi. Kaiketi nuoret kirjailijat tajuavat tämän suunnan seuraukset, kun he panevat nuoret miehet ja nuoret naiset rakastamaan toisiaan, sallivat heille jo aivan luonnollisena ilmiönä sukupuolisen vapaudenkin, mutta eivät pane heitä avioliittoon. Varmaan he tajuavat menneitten tunnuksien kestämättömyyden, alistumisen rikollisuudeksi ihmistä itseään vastaan, jos sisäinen todellisuus on toinen, mutta heiltä puuttuu uskallusta johtaa ajatustaan selviin ratkaisuihin.

Mutta eihän ole lainkaan harvinaista, että päätetään kirjat vielä tahmeammalla tavalla, annetaan sankarien käydä aikansa jotakin vesivellin tapaista sisäistä taistelua, kunnes kirjaan on karttunut sivulukua ja silloin sopii siunatuksi lopuksi päättää kaikki hyvin, ja hymistetään fariseusten huulin kaikki vanhat tunnukset ikuisesti kestäviksi. Tällainen kirja saa tietysti kustantajan, sillä se ei sodi yhteiskuntajärjestystä vastaan. Todellinen kirjallisuus, mikä ilmentää ihmisen lakkaamatta vyöryvää sisäistä kehitystilaa, tilitystä ajan suuriin kysymyksiin, sukupuolisuhteisiin, uskontoon, yhteiskuntajärjestykseen, melkein kokonaan puuttuu. Hämmästyttävintä on todeta, että vanha sukupolvi on aivan voimatonta, luopumatta silti vastustusasenteestaan nuoria kohtaan. Rohkenemme ilmaista ajatuksemme, että elleivät kirjailijat löydä korkeampia kasvatuskeinoja, uutta julistuksen sanaa, olemme hukassa. Samoin kuin uskonnon, on myös kirjallisuuden aika nousta vaatimaan rohkeammin luotaavaa syvällisyyttä, ja kasvattamaan korkeampaa siveellisyysnäkemystä kuin on menneiden sukupolvien alistuva muotojen orjuus. Entisen sokean uskon sijaan kaikkinaisiin elämänkysymyksiin nähden meidän tulee alkaa pyrkiä todelliseen tietoon.

Mutta miten päästään alkuun, kun ei ole johtajapersoonallisuuksia? Eikö meidän täl-

löin täydy tunkeutua pahan alkusyihin? Päästäksemme selvyyteen, miten vastuuntuntoa ja velvollisuuksiemme syvempää käsittämistä meihin kasvatetaan? Tällöin olemme pakoitettuja sanomaan käsityksemme, että syy on järjestelmässä ja järjestelmän seurauksena johtajissa, erittäinkin kaikissa julkisen sanan määrääjissä ja säätelijöissä. Heistä ovat ennen kaikkea sanomalehdet ja kustantajat tehneet anteeksiantamattomia rikoksia isänmaataan kohtaan. Näillä herroilla on hämmästyttävä vaisto käsittää, miten miellytetään joukkojen alempia vaistoja ja siksi he valitsevat painatettavan kirjallisuuden ensi sijassa »kaupallisia näkökohtia» silmällä pitäen, unohtaen, että jokainen kirjoitettu sana jättää tappavan tai herättävän jäljen. Tässä epäisänmaallisessa toiminnassa heillä on ensiksikin apunaan vastuuttomat kriitikot, jotka myymällä vakaumuksensa kehuvat toisarvoista kirjallisuutta, siten miellyttääkseen lehtiensä toimitusherroja sekä kustantajia, havaitsematta, että ottamalla huomioon vain nykyhetken hyödyn he tuhoavat omaa tulevaisuuttaan. Ja edelleen jatkavat samaa kielteiseen päin vievää kehityksen suuntaa johtokunnat ja komiteat. He jakavat rahoja kuolleisuuteen kiteytyneille henkilöille, siten murhaten heistä rahalla viimeisetkin ponnistelevan elämän rippeet, kun samanaikaisesti nuoret, elävät voimat uupuvat toivottomuuteen vähäisimmän leipäpalan puutteessa, minkä ihmisruumis tarvitsee eläkseen. Tämä kasvatusjärjestelmä on omiaan ajamaan nuorta sivistyneistöä vasemmalle, muuttamaan palavimmankin isänmaanrakkauden katkeruudeksi isänmaata kohtaan. Mutta onneksi ei hengen kuolettamista voida suorittaa ilman ruumiin kuolemaa. Paineen alla eläessään ihminen muuttuu matelevaksi orjaksi tai sitten kuninkaaksi, välimuotoisuus katoaa. Samaa kuin koko Suomen kansankin historia osoittaa myös maamme parhaitten yksilöitten kehitys, heistä ei tule orjia, vaan — kuninkaita.

Mutta jatkammeko edelleen johtokuntien ja isien johtajien käsitysten esittämistä. Sanotaan, että taiteellinen näytelmä ei mene kansaan. Meidän mielestämme asia ei ole näin, sillä useat toteamukset osoittavat juuri päinvastaista. Syy on vain siinä järjettömyydessä, että kahdessa, kolmessa viikossa täytyy kyetä tuomaan uusi näytelmä parrasvaloon, luonnollisesti epäkypsänä ja puutteellisena. Ja jos teatteriin saadaan uusi kyky, pitävät johtajat ja johtokunnat huolen, että hänet ajetaan loppuun mahdollisimman pian liialla työllä ja se musertava tietoisuus sielussaan, ettei ole milloinkaan saanut tilaisuutta valmistautua tehtäväänsä sillä voimalla ja huolella, mihin hänen lahjansa edellyttävät. Järjestelmän seuraus on, että henki tapetaan, kunnes olemme kaikki kuolleessa tilassa. Väitetään kansan vaativan sitä ja sitä, mutta ei muisteta, että kansalla on myös vaisto, joka tajuaa suuren ja korkean niin pian kuin se tuntee todellisen leimahduksen. Ehkä tajutaan, että heräämissuggestion pitäisi lähteä johtajista, mutta he sulkevat korvansa sellaisen kuulemiselta, sillä heille on rahansa kalliimpi kuin isänmaan onni.

Uskallammeko katsoa päähän saakka, mihin johtaa materialististen, ym. samansukuisten oppien täyttämä kasvatusjärjestelmä? Jos jatkamme logiikan ketjua napoja kohti, tulevat siellä vastaamme rahan voimalla hallitsevat rautanyrkit. Mutta älkäämme olko epäoikeudenmukaisia, vaan muistakaamme, että noiden säteiden päässä seisovat määrääjät ovat myöskin eläviä, monta kertaa ympäristöään nerokkaampia yksilöitä ja sitä syvemmin tajuavia. Heidän sieluissaan täytyy polttaa syyttävimpänä katkeruuden huuto järjestelmää vastaan, jonka uhreja he tietävät itse olevansa. — He ovat katselleet kerran maailmaa nuorukaisten palavin sydämin, tunteneet niinkuin runoilija tuntee, mutta he ovat taistelleet taistelunsa, tehneet ratkaisunsa ja — hävinneet, alistuen oman alemmuutensa tunnon tuoman katkeruuden tielle. Tällä tiellä on heidän henkensä syvin tyydytys kostaa, kylvää ympärilleen tuhoa ja hengen kuolemaa. Ja he tietävät hyvin, että tarjoamalla rahaa ja keinotekoista mainetta ja valtaa, on ostettavissa olevia auttajia riittävästi.

Toiselta puolen voidaan sanoa, että asiat eivät ole näin yksinkertaisia, sillä jokaisella on vaikeutensa. Tämän suunnan puhe on sitä raukkamaista puolustusta, jonka edessä näyttäytyy kaikki sanomattoman liikuttavaksi. Mutta täytyykö tyytyä vain toteamukseen, ettei ole muita kuin heikkoja yksilöitä? Täytyykö tyytyä v a i n t o t e a m a a n, että ei ole johtavia kriitikkoja, ei julkisen sanan eikä kustantajain palveluksessa, ei uskaltavia ja innostuvia teatteriohjaajia, joille taide on elämää ja jotka kykenevät puhaltamaan henkensä inspiroivan tulen ohjattaviinsa, ei vastuuntuntoisia poliitikkoja, vaan järjestelmän esiinvetämiä kiipijöitä? Ja onko edelleen vain todettava, että sivistyneistömme on hiljaista ja nöyrää, että he katselevat maailman menoa mieluummin »torneistaan» tuntematta vastuutaan, että heille merkitsee enemmän oma rauha kuin isänmaan hätä? — Me toteamme tämän, mutta emme syytä heitä, sillä he ovat kilttejä ja kalpeaverisiä, heille on helpompaa ratkaista asiat soputietä ja jälleen soputietä veljenpalveluksina kuin antaa henkensä rauhan särkyä ja käydä tilittävään taisteluun. Ja me rohkenemme ennustaa, että niin pian kuin heidän sydämensä ja aivonsa vapautuvat kalkkeutumisestaan, tulevat he mukaamme intomielisinä.

Me olemme tulleet ajankohdalle, jolloin on suorastaan pakko kääntää katseet kohti tulevaisuutta, katsoa eteenpäin lujasti ja lannistumattomasti. Kehitys tuohon mitättömyyden, liehittelyn ja raukkamaisuuden suuntaan alkaa olla kärjistymispisteessään. Vasta hukkuessaan ihminen herää huutamaan ja silloin hänestä tulvahtaa esille suuruutta ja voimaa, jonka olemassaoloa hän ei ole itsessään aavistanut. Suggestioilla on merkityksensä, mutta se tehoaa heikosti Suomen kansaan. Tämä kansa ei hyväksy mitään uutta alistumisen tietä, vaan muutos täytyy tapahtua s i e l u i s s a. Tämä herätystyö on taiteen suuri tehtävä tällä hetkellä. Taiteen tehtävä on kiihdyttää ihmisissä elämänhalua, vapauttaa heidät pikkumaisuudestaan, löyhdyttää heidän äänensä kireät soinnut ja kasvojen keinotekoinen hymy. Meidän on koroitettava uuteen voimaan todelliset sisäisen siveellisyyden ihanteet, sillä ulkonaisen muodon orjuus on pahinta siveettömyyttä.

KIRJA-ARVOSTELUJA.

Punajuova, kauneus jäi . . .

Uuno Kailaan jälkeenjäänyt runokokoelma, »Punajuova», on suuri lahja kaikille niille, jotka rakastavat runoutta. Se on vielä enemmän, se on osa siitä perinnöstä, jonka meidän polvemme ihmisenä ja runoilijana suurin persoonallisuus on antanut meille. Sen sivuihin sisältyy hellittämätön vaatimus, kutsu ja haast, uudelle kirjailijapolvellemme, niille, jotka jo ovat päässeet esiine ja niille, jotka vielä kantavat tulevaisuutta sydämissään.

Totisesti, me olemme rikkaita, sillä meillä on esikuva, henki, ihanne, jonka kaltaisuuteen pyrkiminen taiteessa merkitsee pyrkimystä suurimpaan, rehellisimpään ja kestävimpään.

»Punajuova» on Uuno Kailaan runokokoelmista järkyttävin, sillä hän kasvaa siinä eteemme ihmisenä, taistelijana heikkouksineen, pettymyksineen ja unelmineen. Ilman tätä kokoelmaa olisi Kailaan perintö jäänyt vajanaiseksi. Jokaisessa rivissä, jokaisessa säkeessä tunnemme hänet, ja rakkautemme ja ihailumme tekee jokaisen rivin meille kallisarvoiseksi ja korvaamattomaksi todistukseksi hänestä.

Tämä kokoelma on niin harvinaisen rikas ja ajatuksia herättävä, että siitä on lyhyessä selostuksessa mahdoton antaa kokonaiskäsitystä. Sen sisältämistä kauneusarvoista en tässä yhteydessä tahdo puhua — ne ovat maailma itsessään — tahdon vain tuoda esiin eräitä periaatteellisia ajatuksia.

*

Uuno Kailas oli kansallinen runoilija. Hänen isänmaalliset runonsa ja taistelulaulunsa puhuvat persoonallisen vakaumuksen voimalla ja se antaa niille suuren kantavuuden. Hän antaa meille miehuuden ihanteen, tyynen, voimakkaan, itsekurin kasvattaman ja inhimillisen, joka on syytä pitää mielessä kaikissa tilanteissa.

»Taju, taito, kuri johdattaa
saakoon teidät kilvoitukseen hyvään.
Kansaa kasvattaen kasvakaa
voimaan miehuulliseen, tyyneen, syvään.
Tuomioissa lahjomattomat,
hiljaiset ja lujat olkaa työssä.
Niin saa kansa kerran johtajat,
joiden käsi näyttää tietä yössä.»

Me elämme suuren mullistuksen aikaa ja näemme maailman hitaasti vaihtavan muotoaan. Pilvet riippuvat mustina Euroopan yllä ja etäisyydessä vaistoamme uuden, rautaisen ajan kajastuksen. Uusi elämänkäsitys alkaa havahtua, vielä kehityksenalaisena, vielä etsien itselleen muotoa, mutta jo kantaen voimaa, joka saa maailman järkähtelemään. Tällaisena aikana on jokaisen nuoren ihmisen ensimmäinen velvollisuus kasvaa *mieheksi*, itsenäiseksi ja harkitsevaksi — mieheksi, joka ei ainoastaan ole vaatimassa ja huutamassa, vaan tahtoo *antaa*.

*

Uuno Kailaan »Punajuova» sisältää polttavan syytöksen nykyistä kulttuurielämäämme kohtaan. Meidän maallammehan on varaa heittää hukkaan parhaat voimansa, antaa suurimman lahjakkuutensa nääntyä ja sortua varattomuuteen, heittää hänet kuolemaan yksin. Kailas ei purkanut katkeruuttaan omiin säkeisiinsä, siihen hän oli liian ylpeä, mutta hän antoi sen purkautua toisten runoilijain runoissa, jotka hän tunsi omikseen ja tulkitsi. Ja elämänsä viimeisinä kuukausina Kailas palasi sen runokokoelman pariin, jota hän jo kuusi vuotta aikaisemmin oli erikoisesti rakastanut, Mastersin »Spoon River antologiaan» ja suomensi siitä runot »Runoilija Theodore» ja »Mabel Osborne».

»Sinun ei tarvitse puhua —
sillä kaikki näkevät sinun kuolevan janoon,
eikä kukaan kuitenkaan tule tuomaan vettä!
He kulkevat ohitsesi, sanovat:
»tuo geranium tarvitsisi vettä».
Ja minä, jolla oli onnea jaettavaksi
ja joka ikävöin osaa toisten riemuun,
minä, joka rakastin sinua, Spoon River,
ja kaipasin rakkauttasi,
minä menehdyin silmiesi edessä, Spoon River —»

Kailaan saavuttama suuri julkinen tunnustus tuli liian myöhään ja oli myös suureksi osaksi suitsutusta pelkin sanoin. Laakerinlehtien ravintoarvo on verraten vähäinen.

*

Taistelunsa vuosina Kailas joutui runsain mitoin kokemaan julkisen arvostelumme ynseyden ja pikkusieluisuuden, tuon alitajuisen kulttuurielämäämme hallitsevan kateuden, jonka mukaan mies on ehdottomasti kaadettava, jos hän kasvaa tiettyjä normeja suuremmaksi. Runosuomennos »Pyhille arvostelijoille» on vähäinen muistomerkki tästä vaiheesta.

»Herra tohtori — lopuksi eräs kysymys meidän kesken:
Onko sinulla rakkautta runoon,
kuluttavaa rakkautta, joka ei koskaan petä?
Ja jos löydät pienen elävän lapsen ryysykasoista,
oletko valmis ottamaan sen hienoihin käsiisi
ja nostamaan sen — ei vain polvillesi —
vaan korkealle pääsi ylle, oman pääsi,
niin korkealle kuin käsivartesi ylettyvät.»

Varsin tyypillinen esimerkki tuosta jatkuvasta kiemurtelusta ja typerästä itsekorostuksesta, joka eräillä tahoilla leimaa arvostelun, on ilmennyt myös »Punajuovan» toisessa johtavassa päivälehdessämme saamassa arvostelussa. Sama mies, jonka suhtautuminen Kailaaseen hänen varhaisempina aikoinaan kenties vielä muodostaa pienen, pimeän luvun kirjallisuushistoriassamme, tuntee tällä kertaa »suuttumusta» »Punajuovan» runojen valitsijoita kohtaan pyrkien kieltämään kaiken merkityksen huolella ja rakkaudella suoritetulta työltä.

Siitä huolimatta uskon, että »Punajuova» uudelle polvelle merkitsee palavaa ja totista sanomaa mullan takaa — henkistä perintöä, ihannetta ja karkaisevia ajatuksia.

Mika Waltari.

Arvi Kivimaa: N u o r u k a i n e n. Otava.

Viitisen vuotta kestäneen tauon jälkeen esiintyy Arvi Kivimaa jälleen lyyrikkona, tuloksin, joitten arvioiminen johtaa pieniä reunamuistutuksia lukuunottamatta varsin myönteiseen päätökseen. Hänen runoteoksensa sisältö on melkein kirjavan monipuolinen, osittain kenties liikanumeroillakin vahvistettu, mutta epäilyksille runoilijan lahjomattomasta laulajamielestä se ei jätä varaa, ja niin laveitten runosarjojen kuin pienten laulujenkin eetillinen pohjavirta on vastaanväittämättömän tosi. Tuntunee liiaksi subjektiiviselta sanoa, että väkevämpää, maskuliinisempaa voimaa, jollaisesta runoilija aikoinaan antoi aavistuksen sellaisissa kättensä töissä kuin esim. »Palava laiva» ja »Miekkatanssi», jää kaipaamaan, mutta toisekseen: sitä lähemmäksi vetää hän lukijansa intiimeillä pikku lauluillansa ja tilinpäätöksillään. Satiirisvivahteisissa runoissaan on Kivimaa leikannut monta onnistunutta viillosta, mutta paikallaan on kuitenkin muuan huomautus, mikä koskee hänen lyriikkaansa yleensäkin: laulaja saattaa usein astua liiaksi pitkän etumatkan päässä kriitikosta, ja joku kaunis ja valloittava säkeistö jää turmeluksekseen banaalin muotokäänteen, jopa tarpeettoman hätäsoinnunkin varaan. Hellävaraisella hionnalla olisi asia helposti tullut autetuksi, sillä runoilijan muotoaistia ei ole syytä epäillä. —*nt*—

Elina Vaara: K o h t a l o n v i u l u. W.S.O.Y.

Elina Vaaran edellisiin hyvin valikoituihin runovihkoihin verraten on nyt ilmestynyt laaja runoteos »Kohtalon viulu» jollakin tavalla väljempi ja laulavampi, mutta sisäisesti haaleampi. Kirjassa on hyvän joukon toista sataa runoa, joista kuitenkin jää mieleen vain muutamia harvoja. Laajuus saattaa olla runokokoelmalle myös tappioksi, jos ei voida välttää maneeria. Ja Elina Vaaran tapainen runoilija joutuu pakostakin toistamaan samoja säveleitä. »Kohtalon viulun» ansiot perustuvat melkein yksinomaan runoilijan harvinaisen kirkkaaseen musikaalisuuteen ja kuvakauneuteen (jota tehostamassa tuskin olisi tarvittu häiritseviä nuottivinjettejä). Elina Vaaran poljento on keinuvaa ja vuolasta, vokaalimaalailu suorastaan lumoavaa, loppusointujen valinta on hänelle ihmeen helppoa ja kuitenkin aitoa ja taidokasta. Tuntuu kuitenkin siltä, että runoilijan sisäinen minä kokonaan hukkuu tuon helisevän sana- ja muotokauneuden taakse. Joskus, kun se pääsee kuuluville, laulaa se lämpimästi ja elämän kokeneen ihmisen nöyryydellä. Tällaisena jää erikoisesti mieleen ballaadi »Lyhteensitoja», joka on kokoelman kauneimpia ja samalla persoonallisimpia runoja. —*o*—.

SUUNTAVIIVOJA ELOKUVATUOTANTOMME TULEVAISUUDESTA.

Elokuvateollisuuden paisuttua viime vuosikymmenen kuluessa valtavaksi kulttuuritekijäksi kaikkialla maailmassa, on syytä meidänkin pohtia kansallisia mahdollisuuksiamme tällä vaikealla ja suuria pääomia kysyvällä teollisuuden alalla.

Tahdon tässä omien kokemuksieni perusteella esiintuoda ne syyt, jotka ovat estäneet suomalaisen elokuvan suuremmassa mittakaavassa pääsemästä maailmanmarkkinoille.

Suurten elokuvavalmistamoiden teknilliset välineet ovat kehittyneet jättiläisaskelin. Ne ovat päässeet palvelemaan inhimillisen mielikuvituksen ääretömyyksiä ja loihtineet nähtäviksemme asioita, joiden teknillinen suoritus on jäänyt monesti arvoitukselliseksi. Elokuvatuotannon taiteellinen kehitys sensijaan ei ole jaksanut seurata tekniikan vauhtia, vaan on suuresti kärsinyt sen kustannuksella. Nykyinen elokuvatuotanto on kokonaan tekniikan varassa. Aniharvoin siitä enää sykähtää se väkevä taiteellinen henki, joka takavuosina oli sille tunnusomaista.

Tässä teknillisessä kilpajuoksussa ei pieni maamme luonnollisestikaan ole jaksanut pitää puoliaan, vaan on jäänyt valmistelemaan elokuviaan niillä primitiivisillä, viidentoista vuoden takaisilla välineillään, joilla se jo silloin elokuviaan valmisti. Tässä onkin perus- ja a i n o a syy siihen, ettei suomalainen elokuva ole valloittanut maailman markkinoita.

Tämän enempää ei tästä asiasta oikeastaan kannattaisi puhuakaan, mutta tahdon kuitenkin omakohtaisen kokemukseni perusteella esiintuoda muutamia muita seikkoja, jotka, vaikka ovatkin aivan toisarvoisia edellämainitun rinnalla, kuitenkin ovat osaltaan vaikuttaneet elokuviemme yleiseen laatutasoon. Seuraavassa eräs esimerkki.

Filmattaessa »Kuisma ja Helinä» elokuvaa Vallinkoskella olin saanut statisteiksi Lappeenrannan rakuunoita viikon komennusmääräyksellä. Sateisen sään vuoksi oli työ ylivoimainen suorittaa niin lyhyessä ajassa. Rakuunoiden oli kuitenkin komennusmääräyksen mukaisesti lähdettävä Perkjärven leirille, jossa kaikki hevoset tarvittiin. Täten joutui myöskin Kuisman käyttämä hevonen Perkjärvelle filmauksen ollessa vielä keskeneräisenä. Filmin käsikirjoituksen mukaan piti Kuisman ratsastaa hevosella koskeen Helinää lautalta pelastamaan, jolloin koko kohtaus olisi ollut vauhdikkaan ehyt, mutta koska hevonen oli Perkjärvellä eikä toista samanlaista paikkakunnalla löytynyt ja koska näyttelijöiden sopimustensa mukaisesti oli oltava teattereissaan jo parin päivän päästä, niin täytyi kohtausta elokuvaa heikentävästi muuttaa. Tähän iskivät arvostelijat, pannen syyn ohjaajan tilille.

Koko kohtauksen heikompi tulkinta johtui siis edellämainitusta syystä eikä suinkaan ohjaajan kykenemättömyydestä. Pohjimmainen syy oli kuitenkin rahoituksen heikko järjestely, sillä jos elokuva olisi voitu tehdä jo aikaisemmin kesällä, niin olisi säästytty tästä ja monesta muusta vauriosta, joita suuren yleisön ja arvostelijoiden tietämättä olen joutunut elokuviani ohjatessa alituisesti kestämään.

Puhuakseni vielä näyttelijäaineistostamme on minun sanottava, että se on yhtä hyvää kuin ulkomaillakin. Näyttelijöiltämme puuttuu ainoastaan se rutiini, joka saavutetaan vain jatkuvan työskentelyn kautta valkoisenkankaan näyttämöllä. Kun vain on aikaa riittävästi ja elokuvaohjaajana kykenevä, herkästi näkevä, vaistoava ja innostamiskykyinen henkilö, joka jaksaa inspiroida näyttelijät ja puhaltaa heihin sen elävän hengen, joka on taiteellisen onnistumisen välttämättömyys, niin pystyvät näyttelijämme kyllä kilpasille ulkomaalaisten »tähtien» kanssa.

Eräät viisaat, jotka elokuvissamme ovat nähneet vain negatiivisen puolen, ovat olleet keksivinään niissä erään heikkouden. Ne ovat muka aiheeltaan

---

(Jatk. sivulta 5),

vapauteni ajatella niinkuin tahdon ja sanoa niinkuin ajattelen, vastaten sanoistani julkisen arvostelun — tai laillisen tuomioistuimen edessä lakien mukaan, joita minä itse joko välittömästi tai välillisesti olen ollut laatimassa. »Isänmaa», joka ei täysin loukkaamattomana voi taata minulle noita vapauksia, ei ole minun isänmaani. — Kustantajani mainitseminen tässä yhteydessä on suotta. Huomautin vaan, että Otavalla on etuoikeus kaikkeen, mitä kirjoitan — tätä nyt tosin en ole heille tarjonnut. Minun kirjallinen vapauteni, aineellisimmasta henkisimpään, on tällä kertaa sellainen, että minun jonkun »korkeamman johtajavallan» aikana varmaan olisi hyvin kohtalokasta nähdä siitä unta. Voisi näet sattua, että siellä piikkilankojen takana — puhuisin — unissani.

No — saitte kuin saittekin minulta kirjoituksen. Saa nähdä miten on palkkion laita.

F. E. S.

liian kansallisia. Pitäisi filmata yleismaailmallisia aiheita. Mitä? Ehkäpä a la Chevalier tai saksalaiseen farssityyliin! Vaikka tällaisia neuvonantajia ei ottaisikaan vakavalta kannalta, on syytä kuitenkin vielä kerran viitata siihen, mikä koskee filmausvälineitämme. Mikä ajatuksen mahdottomuus! Suomalaisen elokuvan ei sitäpaitsi tarvitse alentua ottamaan vaikutteita Chevaliertyylisistä fraaseista, jotka tarjoavat hämmästyttävän köyhän sisältönsä höysteeksi vain lattean kaksimielisyyden vitsejä ja rivouksia, vaikkakin helsinkiläinen yleisö näkyy löytävän siitä henkistä tyydytystä.

Vakaumukseni on, että meidän edelleen on pysyttävä sillä vankalla kansallisella pohjalla elokuva-aiheita valitessamme, josta suurimmat taiteilijammekin ovat saaneet vaikutteensa teostensa syntyyn. Epäilemättä on juuri voimakas kansallishenki inspiroinut suuret mestarimme Jean Sibeliuksen, Akseli Gallen-Kallelan, Aleksis Kiven ja monet muut kuuluisuutemme niihin mestariluomiin, joilla he ovat maailmanmaineensa saavuttaneet. Eikö ole selvää mille perustalle suomalainen elokuva on rakennettava? Olen vakuutettu siitä, että suomalainen elokuva syntyy vain suomalaisen ohjaajan, suomalaisten näyttelijöitten ja suomalaisen luonnon myötävaikutuksella, sillä nämä kaikki yhdessä antavat sille meidän henkemme persoonallisen leiman.

Kun kykenemme tekemään elokuviemme ulkoasun sellaiseksi, etteivät teknilliset pukinsorkat katsojaa häiritse, niin voimme luottavasti katsoa tulevaisuuteen. Varma vakaumukseni on, että sinä päivänä, jolloin luontomme ja kansanluonteemme omat erikoispiirteet on onnistuttu taiteellisesti vaikuttavalla tavalla vangitsemaan valkoiselle kankaalle, on suuri ohjaaja vievä suomalaisen taide-elokuvan voittoihin, jotka takaavat sille menestyksen myöskin maamme rajojen ulkopuolelle.

Kalle Kaarna.

LUKIJANI.

Kun tartut ensi kerran tähän lehteen, aikoen selata sen läpi, teet sen varmaan suurella odotuksella, toivoakseni yhtä suurella jännityksellä. Eikä syyttä. Onhan jo miltei salotöllejä myöten kaikunut varoitushuuto: Pohjatuuli on heräämässä! — Arat ovat säikähtäneet, vetäytyneet neljän seinän sisälle pohtimaan, miten tuuli voidaan tukahduttaa, mutta vanhat ja viisaat ovat heitä lohduttaneet, — kyllä se pian ohi menee, on niin monta puhallusta ollut tässä maassa. Mutta tuulen voima ei ole heikentynyt. Nuoret mielet syttyvät ja innostuvat — — nyt on tulossa uutta, elinvoimaista, rohkeata.

Lukijani, mitä odotat Pohjatuulelta? Olet lukuhaluinen, kuten Suomen kansa on aina ollut. Kun valmistaudut iltalevolle tai vietät tupakkahetkeäsi, silmäät mielelläsi jonkun novellin, luet ehkä runonkin saadaksesi ajatuksillesi jonkun suunnan. Tai ehkä sinulla on syvemmän ja voimakkaamman sanan nälkä, odotat löytäväsi lehdestä jotain persoonallista, vakaumuksensa puolesta menetyksen vaaroista välittämättä taistelevaa, ja sinä etsit vastausta kysymyksillesi ja epäilyksillesi Pohjatuulesta. Tai jos sinun ajatuksesi ja mielikuvituksesi tahtoo itse luoda, suunnitella tulevaisuutta, keksiä, löytää, niin sinä etsit apua Pohjatuulesta. — Lukijani, Pohjatuulen tarkoituksena on, että sinä saisit kaikkea tätä. Mutta niinkuin sinä itse, niin ovat nekin miehet ja naiset, jotka kirjoittavat Pohjatuulta, eläviä, muuttuvia, ei kuolleita kiviä, vaan alati kehittyviä. Siksi heidän ilmaisutapansa, sävelensä on ajan hengestä, ahdistuksesta ja ilosta, kaikista ulkoapäin tulevista vaikutteista riippuvainen. Tahtoen pysyä kehityskykyisenä Pohjatuuli vihaa kaikkea kiteytyneisyyttä, joka johtaa egoistiseen itseluuloon ja kuolettaa hengen. Koska Pohjatuulen takana on nuorten hengen voima, suuntaa se kiikarinsa tulevaisuuteen, kauas taivaanrantoja kohti, missä heräävät uudet tuulet. Mutta Pohjatuuli tahtoo luoda syvää, pohjavirtoja myöten. Se tahtoo ottaa kaikki sävelet ja äänet lujasti tarkasteltavaksi, kypsyttää niistä itsekohtaisen vakaumuksen, ennen kuin se mitään puhuu. Pohjatuuli rakastaa iloa, mutta nykyhetki janoaa vakavaa julistuksen sanaa. Tässä raskaudessa eläen, on Pohjatuulen tämänpäivän sävel luonnollisesti vakava ja tilittävä.

Lukijani, ellei veresi ala virrata nopeammin lukiessasi Pohjatuulta, ellei poskesi ala kuumoittaa, rohkenee Pohjatuuli ajatella hiukan omahyväisesti, että sinua vaivaa vähäverisyys, anemia, sinulta puuttuu jo kyky nähdä ja tuntea syvään. Tai jos sinä tunnet voimakkaan liikahduksen itsessäsi, ota kynä käteesi ja muista Pohjatuulta. Pohjatuuli odottaa, että ystävät ja vihamiehet alkavat sitä pommittaa, rohjeten vakuuttaa, että perusta on pommitusta kestävä. Rehellisiä iskuja ei Pohjatuuli pelkää, pahempia ovat salakavalien ja arkojen ihmisten tavat antaa puukoniskuja selkään.

Lukijani, Pohjatuuli tähtää kauas, se lähtee tekemään syväkyntöä Suomen maassa. Varmaan se tekee monta erehdystä, mutta joka kerran, kun se on huomannut erehdyksensä, on se sille suuren ilon hetki — se on löytänyt sairauden syyn ja voi sen parantaa.

Lähtiessään taipaleelle Pohjatuuli tietää, että se on kaadettava ennakkoluulojen suuria vuoria tieltään. Nykyajan ihmisten sieluissa hallitsevat vielä kovin voimakkaasti materialistisen kasvatusjärjestelmän elättämät luulot, että asiat menevät eteenpäin vain rahan voimalla. Pohjatuulen maailmankatsomukseen ei mahdu tämä tukehuttava ja lannistava usko. Pohjatuuli tajuaa, että ainoastaan silloin, kun ihmisten aivoissa herää aate, ja tätä aatetta lähtevät ajamaan vastuuntuntoiset, voimakkaat ja kaukonäköiset persoonallisuudet, vasta silloin yritys alkaa menestyä, ja kykenee alistamaan rahan välikappaleekseen eikä päinvastoin niinkuin opetetaan materialistisen oppijärjestelmän mukaan.

Pohjatuuli luottaa, että se on kykenevä kokoamaan joukkoonsa maan kaikki luovat voimat ja siten saava palstansa numero numeron jälkeen yhä sisältörikkaammiksi ja monipuolisemmiksi. Yhteiskuntaelämän kaikilta ilmenemispuolilta kuuluu huuto: Vanha järjestelmä on aikansa elänyt, kansan täytyy päästä siitä, löytää tie uuteen, ettemme tukehtuisi. Erikoisesti tahtoo Pohjatuuli sanoa, että se suuntaa toivorikkain mielin katseensa ennenkaikkea pohjalla eläviä kohti, sillä Pohjatuuli tuntee, kuinka sieltä on nouseva todellinen väärentämätön väkevän elämän ja runouden voima. Puhutaan kuiluista, mutta Pohjatuulen mielestä ei mitään sovittamattomia kuiluja ole olemassa, on vain näköharhoja, joita sanomalehtien toimitusherrat elättävät, imeäkseen joukoilta rahaa ja kiduttaakseen heidät kuoliaiksi. Pohjatuulen maailmankatsomus ei tunnusta mitään aseman, varallisuuden, oppiarvojen eikä muiden ulkonaisten tekijöiden sanelemaa ihmiseroitusta. Pohjatuuli tunnustaa aristokratian, mutta vain henkisen aristokratian, jonka tunnusmerkkinä on syvään itsetuntemukseen yhtyvä sielun nöyryys.

Ennakkoluuloilla itsensä sälyttäneet Pohjatuulen vastustajat sanovat, että työmme tarkoittaa ihmisten ajatuksen vapauden

rajoittamista. Pohjatuuli ei lähde puolustelemaan, vaan sanoo hiukan ylpeästi tulevansa todistamaan, että se päinvastoin tahtoo ohjata ihmisiä tietoon, kuinka todellinen henkinen vapaus on löydettävissä. Pohjatuulen syvin tarkoitusperä on vapauttaa kansakunta, kansakunnan luovat voimat aineellisuuden, rahan orjuudesta, niin että he voisivat pyhittää työnsä hedelmälliseen ponnisteluun isänmaamme hyväksi.

Pohjatuulta epämiellyttää puhua joukosta, sillä se tietää, että joukot muodostuvat yksilöistä. Mutta puhua joukoista on samaa kuin puhua yksilöistä, sillä jokaisen yksilön tunteita ja ajatuksia ohjaavat samat lait. Nykyhetken joukot alkavat jo aavistaa, että rahan ylivaltiaana hallitsevassa yhteiskunnassa heidän asemansa muuttaa aina vain kurjemmaksi, heidät tahdotaan syöstä henkiseen tylsyyteen, etteivät he vaistoaisi, milloin heitä ostetaan, milloin vielä törkeämmin petetään. On suorastaan ihme, että huolimatta vuosikymmeniä kestäneen kasvatusjärjestelmän tarkoituksellisesta työskentelystä Suomen kansaa ei ole voitu vielä vajottaa sen syvemmälle, vaan sen itsetunto elää voimakkaana.

Pohjatuulta on jo ehditty syyttää siitä, että se lähtee ajamaan poliittisia tarkoitusperiä. Minkä Pohjatuuli sille voi, että sen pienikin aivastus nähdään politiikkana? Koska Pohjatuuli edustaa omaa vakaumuksellista maailmankatsomusta ja tulee sen puolesta taistelemaan, on sille sanomaton ilo ollut havaita, että maassa on taistelujärjestö, jonka työllä on sopusointuinen tarkoitusperä Pohjatuulen maailmankatsomuksen kanssa. Lukijat saavat havaita, että Pohjatuuli taistellessaan päämääränsä puolesta, kaiken puolesta, minkä se tuntee oikeaksi, ei säästä myöskään auttajiaan, sillä Pohjatuuli tietää, että oma joukko on ensin puhdistettava, vasta silloin voidaan rakentaa kestävää.

TOIMITUKSELLE LÄHETETTYÄ KIRJALLISUUTTA.

Werner Söderström Osakeyhtiöltä. Onni Okkonen: Rafael, Hanns Heinz Ewers: Horst Wessel, Kristian Gudmundsson: Morsiuspuku, Jaakko Haavio: Taivaan ovella, Elina Vaara: Kohtalon viulu, Runoteos »Äiti», Sigrid Undset: Ida Elisabet, Hjalmar Bergman: Hänen armonsa testamentti, John Galsworthy: Hopealusikka, J. F. Kantola: Sielun todellisuus, Mika Waltari: Mies ja haave, Eino Railo: Silkkihuivi ja virsikirja, John Milton: Kadotettu paratiisi, Artturi Leinonen: Hakkapeliitat.

Kustannusosakeyhtiö Otavalta. Joel Lehtonen: Henkien taistelu, Hilja Haahti: Kadotettu kirje, Katri Ingman: Rakas taakka, Ilmari Kianto: Patruunan tytär, Arvi Kivimaa: Nuorukainen, J. Sinnemäki: Heränneen kansan äitejä. Nuorisokirjoja. Jalmari Sauli: Kun Joonas käy sotaa, Valentin: Langersian kadonnut prinssi.

K. J. Gummerus Osakeyhtiöltä. Unto Koskela: Helena ja valhe, Otto Kosonen: Nuoret kasvot, Tatu Valkonen: Hänestä tuli virkanyrkki, Kapteeni Leo Rainio: Lempeä korvanleikkaaja.

Tilanahtauden takia on näytenumerosta täytynyt jättää pois useita mielenkiintoisia kirjoituksia, sillä lehtemme, joka alunperin oli aiottu 20-sivuiseksi, on ilmankin lisääntynyt 4:lla sivulla. Ensivuoden ensimäinen numero ilmestyy tammikuun 15 p:nä 20 sivuisena, sisällöltään monipuolisena ja arvokkaana.

Toimitus.

SISÄLTÖ:

Ohjelmajulistuksemme.
Pohjatuulen torvi, runo, *V. A. Koskenniemi.*
Lähdemme taisteluun.
Gauguin, runo, *Heikki Asunta.*
Pikakäynti F. E. Sillanpään luona, *Eino Mikkola.*
Kirjailija vastaa, *F. E. Sillanpää.*
Kansamme kohtalosäveleitä, *Heikki Klemetti.*
Ylpeä laulu, runo, *Oiva Paloheimo.*
Hyvin kauan, runo, *Elias Kurki.*
Kompia, *Larin-Kyösti.*
Hän pääsi sisälle, novelli, *Yrjö Koivukari.*
Syyskauden huomattavampia ensi-iltoja. *O. Ruusuvuori.*
Välähdyksiä Eestin kirjailijoista ja kirjallisuudesta, *Paavo Aarnio.*
Nykyhetkinen kirjallisuutemme ja ajan kasvot.
Kirjallisuusarvosteluja.
Suuntaviivoja elokuvatuotantomme tulevaisuudesta, *K. Kaarna.*
Lukijani.

Tarkka talossa pysyy!

Tahdotko

olla isäntä talossasi?
viettää vanhuutesi päivät rauhassa
taloudellisilta huolilta?

Jos tahdot

ryhdy ajoissa säästämään;
talleta säästösi rahalaitokseen, josta
tarvittaessa saat ne käytettäväksesi.

Talleta säästösi suurpankkiin,

jonka omat varat ovat 428 milj. mk,
jossa talletetut varat ovat 2987 milj.
mk.

Kansallis-Osake-Pankki

SUOMALAINEN SUURPANKKI

Oy. KESKUS-PAPERIKAUPPA Ab.
KONTTORI- KIRJOITUS- KOULU-TARPEITA
PAPERIA - PAPERITAVAROITA
HELSINKI, ALEKSANTERINKATU 44

Suomalainen ja suomalaisten paperikauppa

Helsinki 1933. K. F. Puromiehen Kirjapaino O.-Y.

POHJATUULI

IKL:n kirjallistaiteellinen julkaisu

Toimitus ja konttori:
Helsinki. Hallituskatu 17, h. 210 . Puh. 35 316

Lehti ilmestyy joka kuukauden 15 ja 30 p:nä
Tilaushinnat 1/1 vk. 48:—, 1/2 28:—, 1/4 15:—. Irtonumerot 4:—
Ilmoitushinnat 1/1 sivu 1000:—, 1/2 600:—, 1/4 350:—, 1/8 200:—

Taloudenhoitaja tavattavissa klo 10—1.

UUSITTU

Ostrobotnian RAVINTOLA

Töölönkatu 3. — Puhelin 41 488.

Avoinna yleisölle päivisin.

AAMIAINEN klo 9.30—13
PÄIVÄLLINEN klo 15.30—18.30

Tilauksia ja kahvitarjoilua koko päivän.

IKL:n

SUUR-ARPAJAISTEN

ensi arvonta oli 31/7 1933
toinen „ „ 15/12 1933

Arvan hinta 5 markkaa.
Arvalla mahdollisuus voittaa 3 voittoa.

Voittojen arvot:

⊛	yksi	(1) . . . . 100.000 mk.
⊛	yksi	(1) . . . . 50.000 mk.
⊛	viisi	(5) . . . . 10.000 mk.
⊛	kymmenen	(10) . . . . 5.000 mk.

⊛ sekä suuri määrä 2.000, 1000, 500, 200, 100 ja 75 markan arvoisia voittoja. Vielä nytkin ostettu arpa on osallistunut yllämainittuihin arvontoihin, joiden voittoluettelot N:o 1 ja N:o 2 (21/12 alkaen) saatavissa.

ISÄNMAALLISEN KANSANLIIKKEEN KANNATUSYHDISTYS r.y:n Arpajaistoimisto, Helsinki, Kaisaniemenk. 6. A. huone 30 p. 26 404

Myydään m.m. IKL:n toimistoissa ja Rautatiekirjakauppa Oy:n myymälöissä kaikkialla maassamme.

Arvoisa Pohjatuulen lukija!

Olet yksi niistä Suomen kansalaisista, jotka ovat kauan odottaneet juuri tällaisen lehden ilmestymistä. Nyt on toiveesi toteutunut. Pohjatuuli on lähettänyt näytenumeronsa julkisuuteen. Ohjelmajulistuksemme mukaisesti tulee lehtemme tarjoamaan mahdollisimman täysipainoista luettavaa kirjallisuuden ja taiteen alalta. Ryhtymällä *Pohjatuulen asiamieheksi* teet Sinäkin arv. lukijamme palveluksen yhteiselle asiallemme ja samalla voit hankkia itsellesi pieniä sivutuloja. Vaikka onkin enää vain lyhyt aika jouluun, ehdit vielä ansaita sievät joulurahat.

Kirjoita meille jo tänään!

Pohjatuulen toimitus.
Helsinki, Hallituskatu 17

Kansamme enemmistön

muodostavat naiset.
Miljoonissa merkitään se pääoma, jota he vuosittain käyttelevät.
Suunnatkaa ostonne suomalaiskansallisiin liikkeisiin.

Fanny Niemelän Alusvaatetehdas, H:ki. Bulevardi 3, puh. 29318
Ainoa kansallinen naisten erikoisliike.

SI VIS PACEM, PARA BELLUM!

Tätä roomalaista viisautta noudattaa jokainen elämäntahtoinen kansa. Vain kaikinpuolin vahvistamalla puolustuslaitosta voidaan estää sotaa tuhoamasta kansakunnan henkisiä ja aineellisia arvoja.

Mutta sama kuoleman tuottama hävitys uhkaa jokaista kotia minä hetkenä tahansa. Jos siis tahdotte pysyvää rauhaa omillenne, varustautukaa pahan päivän varalle. Tarkastakaa ja vahvistakaa jo tänään kotinne varmin puolustus:

HENKIVAKUUTUS

Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö

SALAMA

Vakavaraisuudessa ensimmäinen — Edullisuudessa voittamaton.

K. F. PUROMIEHEN KIRJAPAINO O.Y.

suorittaa

kirjapainotyöt

kuten

kirja-, aikakauslehti-, kuva-, nuotti-, liike- ja tilapäiset painatukset ensiluokkaisesti ja edullisimmin

Helsinki, Hietalahdenranta 17
Puhelimet: 33 257 & 26 422

Hinta 5 mk.

Helsinki 1933 . K. F. PUROMIEHEN KIRJAPAINO O.Y.